წლიწადი მესამე | ფასი 10 კ. | პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ახალი გზა

ყოველკვირეული პოლიტიკური, ეკონომიური და ლიტერატურული ჟურნალი.

კვირა, 10 ივლისი 1927 წ.

რედაქცია და კანტორა
რუსთაველის პროსპექტი, № 22, ოთახი 20. ტელ. № 23—87
ღიაა ყოველ დღე, გარდა კვირა-უქმისა, დილის 9—1 საათამდე.

№ 25

ჟურნალის შინაარსი

დემოკრატიზმის ყოფილი ვესტალკები—**ყარიბი**; ნ. რამიშვილის ნადი—**ა. ხელაძე**; რა ქნას საქართველომ—**ლეო შენგალაია**; კიდევ დაწესებულებათა გაეროვნების შესახებ —**ია**; თომა მშრომელაძეს—**გ. სოფლიშვილი**; ყოფ. მენშევიკ და უპარტიო ქალთა კრება—**დამსწრე**; მომხმარებელთა კოოპერაცია ქუთაისის მაზრაში—**ვანე ხონელიძე**; იაკობ გოგებაშვილი—**გრ. მაჩაბელი**; სასოფლო ბეღელი—**უშანგი ჯაში**; სოფლის მასწავლებელთა ყრილობა დაბა ჩოხატაურში—**შ. ანთიძე**; საკლუბო მუშაობის არგვლივ—**ყარაიუსუფ**; ზაჰესის გახსნა—ლექსი—**გ. ქუჩიშვილი**; ზაჰესს—ლექსი **შ. ხალირაშვილი**; შუა-მთა—**შოთა გოგუა**; ტფილისის ალმასკომის საყურადღებოთ—**დ. ნიკოლაიშვილი**; წერილი პროვინციიდან—**მოხუცი მუშა**.

დემოკრატიზმის ყოფილი ვესტალკები*)

1.

ნ. ჟორდანია და ნ. რამიშვილი დღეს დემოკრატიზმის ვესტალკების როლში გამოდიან. თუ არა დემოკრატიზმზე და დემოკრატიის ბატონობაზე, ისინი ისე ენას არ მოიბრუნებენ. ისე კალამს არ აიღებენ ხელში თუ „ხალხის თავისუფალი ნებისყოფა“ არ შეაქეს.

დემოკრატიზმი! დემოკრატია! ხალხი! აი მათი წერისა და ლაპარაკის საგანი.

ამიტომ მეტი არ იქნება ერთხელ კიდევ ავხადოთ ნიღაბი დემოკრატიზმის ამ ყოფილ ქალწულებს, ერთხელ კიდევ დავანახვოთ მკითხველებს, რომ ჟორდანიამ და რამიშვილმა დიდი ხანია, რაც უღალატეს თავის საკუთარ, საქართველოს დემოკრატიას, დიდი ხანია, რაც მათ გაყიდეს როგორც ამ რევოლიუციონური დემოკრატიის ინტერესები, ისე თვისი საკუთარი ქალწულობა.

ეს ყოფილი ვესტალკები დღესაც არ სცხრებიან; ისინი დღესაც დამოკრატიზმის ერთგულ მცველებად ევლინებიან ქვეყანას, დღესაც ქართველი რევოლიუციონური დემოკრატიის წარმომადგენლობას ჩემულობენ და მისი სახელით ვაჭრობენ ევროპის იმპერიალისტურ სახელმწიფოებში.

ამიტომ ჩვენ სრულიად დროულად მიგვაჩნია მკითხველებს მოვაგონოთ:

რამდენად იცავდენ დემოკრატიზმსა და დემოკრატიის ინტერესებს ნ. ჟორდანია და ნ. რამიშვილი მაშინ, როცა ისინი საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ბედს განაგებდენ?

აქვთ თუ არა მათ უფლება ქართველი დემოკრატიის სახელით ილაპარაკონ, მის წარმომადგენლებად თავი გამოაცხადონ?

ამ კითხვების გასაშუქებლად ჩვენ დაგვჭირდება ცოტაოდენი ექსკურსია ორივე ნოეს ნაწერებში.

რა არის დემოკრატია?

ნოე ჟორდანია დემოკრატიზმის საფუძვლად „ხალხის წარმომადგენლობის პირდაპირი, თანასწორი, საიდუმლო და საყოველთაო არჩევნებს“ აღიარებს.

ის კომუნისტებს ასეთ ბრალდებას უყენებს:

იმათ „ხალხის წარმომადგენლობის პირდაპირი, თანასწორი და საყოველთაო არჩევნების მაგიერად შემოიღეს არა პირდაპირი, არა საიდუმლო და არა საყოველთაო საარჩევნო უფლებები“. (იხ. ნ. ჟორდანიას „ბრძოლის საკითხები“, გვ. 29—30).

„მოსკოველები დაუკავშირდენ გიჟურ პოლიტიკურ მოძღვრებას, იმ მოძღვრებას, რომელიც უარჰყოფდა დემოკრატიას, დემოკრატიულ არჩევნებს... ბრძოლა საყოველთაო საარჩევნო უფლებისათვის არის ბრძოლა პროლეტარიატის პოლიტიკური დამოუკიდებლობისათვის... ბოლშევიკებმა, უარჰყვეს რა დემოკრატია, უარჰყვეს დემოკრატიული საარჩევნო სისტემა... ხალხი გადააქციეს თავის ილოტებათ“. (იქვე, გვ. 30).

კიდევ უფრო ფართედ და თანაც უფრო პრაქტიკულად ეხება საკითხს მეორე, დიდი ხნის წინად უბიწოება დაკარგული, დემოკრატიზმის ვესტალკა, ნოე რამიშვილი. ის პირდაპირ ასე აყენებს საკითხს:

„რა არის დემოკრატია!“

და პირდაპირ უპასუხებს:

„დემოკრატია ხალხის ბატონობაა. თავისუფალი და საყოველთაო არჩევნებით ხალხი თავის ბედს თვითვე სჭრის და ქვეყანას თავის გემოზე და თავის ინტერესების მიხედვით განაგებს“.

„დემოკრატიულ სახელმწიფოში ქვეყნის უზენაესი ძალა თვით ხალხია, მისი ნება და სურვილი განვითარების საფუძველია, მისი გონება და გამჭრიახობა ქვეყნის საქმეა...

„დემოკრატიის ბატონობის ხანაში ყველა სარგებლობს თავისუფალი ასპარეზით, თავისუფალი სიტყვით და მწერლობით.

*) ვესტალკას ძველ რომში ეძახოდენ იმ ქალწულებს, რომლებიც ღმერთ-ქალი ვესტას ტაძარში ღვთაებრივი ცეცხლის უქრობლად შენახვის მიზნით ცხოვრობდენ. ეს ქალწულები ხალხში უდიდესი ავტორიტეტით სარგებლობდენ. სასიკვდილოთ გამზადებული ადამიანი, თუ მას რაიმე შემთხვევით, ვესტალკა შეხვდავდა, მაშინვე უნდა გაენთავისუფლებიათ სასჯელისაგან. ვესტალკებს უბიწოების აღთქმა ჰქონდათ დადებული და თუ ისინი ამ ფიცს გასტეხდენ, ეს დიდ უბედურებად ითვლებოდა და მათ სიკვდილით სჯიდენ.

„დემოკრატია შეუჩერებელი განვითარების ასპარეზია, ის ხივთიერად პროგრესისაკენ მიაქანებს კაცობრიობას... დემოკრატია საუკეთესო ნიადაგია მატერიალური და სულიერი კულტურის ასაყვავებლად“. (იქვე, გვ. 39).

აი ის ლამაზი სიტყვების კორიანტელი, რომელთაც ორივე ნოე მასპინძლობენ მათ მიერ აბუჩად აგდებულ ქართველ დემოკრატიას.

ვკითხოთ ამ ლამაზი სიტყვების ავტორებს:

სუფევდა თუ არა საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკაში „დემოკრატიის ბატონობა“? სარგებლობდენ თუ არა ამ რესპუბლიკის მოქალაქენი „თავისუფალი და საყოველთაო არჩევნებით?“

დარწმუნებული ვართ, რომ ჟორდანია-რამიშვილებისაგან ამ კითხვებზე სწორ პასუხს ვერ მივიღებთ, მაგრამ, მათდა საუბედუროთ, ჯერ კიდევ ცოცხალია. ქართველი ხალხის ის თაობა, რომელსაც ახსოვს თუ როგორ სარგებლობდა იგი „თავისუფალი და საყოველთაო არჩევნების კანონით“, როცა ამ კანონის აღმასრულებელი ჟორდანია და რამიშვილი იყვენ.

თუ ამ დემოკრატიას შევეკითხებით, ასეთ პასუხს მივიღებთ:

ჟორდანია-რამიშვილის ბატონობის დროს მართლაც არსებობდა საქართველოში უაღრესად სამართლიანი საარჩევნო კანონი, მაგრამ ეს იყო ქაღალდზე. სინამდვილეში კი ამ კანონით სარგებლობდა არა საქართველოს დემოკრატია, არამედ ამ დემოკრატიის სულ უმნიშვნელო ნაწილი, ან, უკეთ რომ ვსთქვათ, მხოლოდ ის პირები, რომლებიც ჟორდანია-რამიშვილის კამარილიას შეადგენდენ.

ცოდვას ჩაიდენდა ის ისტორიკოსი, რომელიც იტყოდა, რომ საქართველოს ს.-დ. დიდმა პარტიამ საარჩევნო კანონი მიისაკუთრა და იგი თავის პარტიული მიზნებისათვის გამოიყენაო. სრული ჭეშმარიტება იქნება თუ ვიტყვით, რომ ფაქტიურად ამ დემოკრატიული კანონის გარეშე იყო დაყენებული არა თუ ქართველი დემოკრატიის დიდი ნაწილი, არამედ თვითოე ს. ს.-დემ. პარტიის 99 პროც.; რომელსაც რამიშვილი და მისი ამხანაგები მხოლოდ წინდაწინ შედგენილ ამომრჩეველთა სიებს აჩრიდენ ხელში და უბრძანებდენ საარჩევნო ყუთში ჩაეყარათ იგი.

ამ „დამოკრატიას“ არავითარი უფლება არ ჰქონდა ამა თუ იმ კანდიდატის შესახებ თავისი საკუთარი აზრი ეთქვა. თუ ვინმე ასეთი თავხედი გამოჩნდებოდა, მას მაშინვე ქვეყნისა და დემოკრატიის მტრად გამოაცხადებდენ და ასეთ პიროვნებას ნ. რამიშვილს „ოსობო ოტრიადჩიკები“ საქართველოში თავისუფლად არ აზოგინებდეს.

ასეთი იყო ჟორდანია-რამიშვილის მიერ ქებული „თავისუფალი და საყოველთაო არჩევნები“ საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკაში.

მარტო ის რად ღირდა, რომ პარლამენტში ასარჩევი კანდიდატების სიების შედგენის დროსვე იძულებული იყვენ პარტიის ცენტრალური კომიტეტისთვის, რომლის ბატონ-პატრონი ნოე რამიშვილი და მისი დამქაშები იყვენ, ხელწერილი მიეცათ: თუ პარტიის დირექტივები, ესე იგი ნ. რამიშვილის სურვილი, არ შევასრულო, ვალდებული ვარ უსიტყვოთ დავტოვო პარლამენტი ან დამფუძნებელი კრებაო... ასეთი პირობა ყოველთვის რჩებოდა ძალაში და მხოლოდ „სხივლებმა“, რომლებსაც „ურჩობის“ შემდეგ ასეთი ხელწერილის არსებობა მოაგონეს, დაარღვიეს იგი.

ამის შემდეგ რამიშვილი კომუნისტებს უსაყვედურებს:—„მართალია, მათ წამოაყენეს ეგრედ წოდებული საბჭოთა სისტემა, მაგრამ სინამდვილეში კი მოხელეებს ზევიდან ნიშნავენო“.

ასე სწარმოებდა „ხალხის წარმომადგენლების“ არჩევნები. ახლა ვნახოთ თუ როგორი იყო თვით პარლამენტში ან დამფუძნებელ კრებაში „ხალხის წარმომადგენლების“ მოღვაწეობა. იქნება ისინი მაინც სარგებლობდენ „თავისუფალი ნებისყოფით“?

დღეს არა თუ ყოფილი დამფუძნებელი კრების ყველა ყოფილმა წევრებმა, ჩვენი ხალხის ფართე მასებმაც კი იციან, რომ საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დამფუძნებელი კრება „ხალხის ნებისყოფის“ მისი სუვერენობის გამომხატველი კი არ იყო, არამედ ამ ხალხის მოსატყუებელი, მისი თვალების ასახვევი ორგანო იყო. საქართველოს დამფუძნებელი კრების დანიშნულება მხოლოდ ის იყო, რომ იგი სრულიად უკრიტიკოთ, სიტყვის შეუბრუნებლად, ადასტურებდა რამიშვილისა და კომპანიის „თავისუფალ ნებისყოფას“.

ჩვენი დაფუძნებელი კრება, რომლის უდიდესი ნაწილი ს.-დ. პარტიის წევრები იყვენ (130 წევრიდან 105 ს.-დ. პარტიიდან იყო) არ იყო და არც შეიძლება ყოფილიყო მთელი საქართველოს დემოკრატიის წარმომადგენელი, მაგრამ ეს უმეტესობა არც ს.-დ. მთელი პარტიის წარმომადგენელი იყო. იგი მხოლოდ და მხოლოდ ჟორდანია-რამიშვილის კამარილიის, ან ჩვენებურად რომ ვსთქვათ, მათი ჯამიტლაკიების წარმომადგენლობა იყო და არა მთელი პარტიის.

დამფუძნებელ კრებას არავითარი გავლენა არ ჰქონდა ქვეყნის საქმეების გადაწყვეტაში. საქმეები სადღაც, ვიღაცას კაბინეტში სწყდებოდა და არა დამფუძნებელ კრებაში.

პარადოქსათ ნურავის მოეჩვენება თუ ვიტყვით, რომ ქვეყნის მართვა-გამგეობის საქმეებზე არც ნოე ჟორდანიას ჰქონდა მაინცა და მეინც საგრძნობი გავლენა.

როცა ჩვენ გვინდა საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკის მართვა-გამგეობა მოკლედ, ერთ ფარგალში ჩამოვაყალიბოთ, ვფიქრობთ, რომ ყველაზე უფრო ახლო ვიქნებით ჭეშმარიტებასთან თუ ვიტყვით:

საქვეყნო საქმეებს ნოე რამიშვილი **წყვეტდა**, სილიბისტრო **აკურთხებდა**, ნოე ჟორდანია კი **ამტკიცებდა**.

და აი ასე გადაწყვეტილს, ნაკურთხსა და დემოკრატიულ საქვეყნო საქმეს გადასცემდიენ ჯერ ს.-დ. ფრაქციას და შემდეგ დამფუძნებელ კრების პლენუმს ხელახლა დასამტკიცებლად.

დამფუძნებელ კრებაში იყო ოპოზიციაც, რომელიც ვითომ „ბრძოლას“ აწარმოებდა. მაგრამ ბოლოს, როცა ოპოზიცია ს.-დ. დეპუტატების თითების გაუვალ ტყეში დაიბნა, მიყუჩდა და მხოლოდ კინკის ყრის დროს რეპლიკიის მიცემით კმაყოფილდეოდა.

აი ნამდვილი სურათი „ხალხის სუვერენობის მატარებელი“, საქართველოს დამფუძნებელი კრების მოღვაწეობისა, მთავრობისა და უაღრესად დემოკრატიული კანონით არჩეული საკანონმდებლო ორგანოს [illegible] დამოკიდებულებისა.

მხოლოდ ერთხელ [illegible] დამფუძნ[illegible] მთავრობის საქმეების არა კრიტიკა—აბა ასეთ რამეს ვინ როგორ გაბედავდა?—არამედ სახელმწიფოს მდგომარეობის უბრალო გაგება და მაშინაც უდიდესი შეურაცყოფა მიაყენა ამ „ხალხის უზენაესობის“ მატარებელ ორგანოს დემოკრატიზმის, ყოფილმა ქალწულმა ნ. რამიშვილმა.

ეს იყო მაშინ, როცა ჟორდანია-რამიშვილი სურამის უღელტეხილთან „ომს აწარმოებდენ“. ამ დროს დამფუძნებელი კრება ქუთაისში იყო. რადგან მან ქვეყნის მდგომარეობის შესახებ არაფერი იცოდა, აირჩია ყველა პარტიებიდან კომისია, რომელსაც ამბვის შეტყობა დაავალა. ამ კომისიას ცოტა მყვირალა სახელი უწოდეს:—საკონტაქტო კომისია,—თუმცა ყველამ კარგად იცოდა, რომ ჩვენს საკანონმდებლო და აღმასრულებელ ორგანოებს შორის „კონტაქტი“ შეუძლებელი იყო. თუ მთელი ორი წლის განმავლობაში არ არსებულა მათ შორის არავითარი კონტაქტი, ახლა როგორ მოისურვებდა ნ. რამიშვილი ასეთი კონტაქტის დამყარებას, რაც დამფუძნებელი კრების ავტორიტეტის ცნობას ნიშნავდა.

მალე სინამდვილემ დაგვანახვა, რომ დამფუძნებელ კრებასა და მთავრობას შორის ასეთი კონტაქტი შეუძლებელი იყო. ნ. რამიშვილმა ეს კომისია არც კი მიუშვა მთავრობის თავმჯდომარემდის..

ბოლოს, რის ვაი-ვაგლახით, დიდი შიშითა და მოკრძალებით, უბილეთო პასაჟირებსავით, შეიპარენ ამ კომიის წევრები მთავრობის თავმჯდომარის ვაგონში.

მაგრამ, უნდა ვიფიქროთ, რომ ნ. ჟორდანიას ამ კომისიაზე ნაკლებ არ შინებია თავისი სეხნია რამიშვილისა, რომ მან ვერ გაბედა კომისიის წევრების ღირსეულად თუ არა, ჩვეულებრივად მაინც მიღება და ვაგონის მხოლოდ იმ განყოფილებაში, ინახულა ისინი, სადაც შეშა და სხვა სათბობი მასალები ეწყო ხოლმე... მთლიო მხოლოდ ორი—სამი წუთით და მაშინც არაფერი არ უთხრა...

კიდევ უარესი იყო დამფუძნებელი კრების მდგომარეობა ქუთაისში და შემდეგ ბათომში, სადაც ის სულ ერთიანად გაამასხარავეს. პირველად აქ მას არავინ არ ამჩნევდა, არავინ არაფერს ეკითხებოდა. მთავრობის თავმჯდომარე მას სათოფეთაც არ ეკარებოდა, ის თვით ს.-დ. ფრაქციასაც კი მხოლოდ ერთხელ ეჩვენა.

სამართლიანობა მოითხოვს ვთქვათ, რომ ერთხელ ბათომში დამფუძნებელ კრებასაც მიაქციეს ყურადღება.

ეს იყო მაშინ, როცა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მზე უკვე ჩასული იყო, როცა ჟორდანია-რამიშვილი და მათი კამარილია იტალიის გემზე: „ფრანცოსებ კოროლზე“ ისხდენ და გასაქცევათ ემზადებოდენ.

აი სწორედ ამ დროს, სრულიად მოულოდნელად, მიაქციეს ყურადღება დამფუძნებელ კრებას ნ. რამიშვილ და და მისმა ძმა-ბიჭებმა.

მათ თითქოს ახლა მოაგონდათ „საქართველოს უზენაესობის გამომხატველი“ ორგანოს არსებობა. რამიშვილმა და საერთოდ დამფუძნებელი კრების იმ წევრებმა, რომლებსაც ცოლშვილი ბარგი-ბარხანით გემზე უსხდენ და ჯიბე-უბეებში ვალიუტა და ვიზა დაკრული საზღვარგარეთ წასასვლელი პასპორტები ედოთ, ასტეხეს ერთი აურ-ზაური:

დამფუძნებელმა კრებამ რადიკალური გარდატეხა უნდა მოახდინოს ხალხის ფსიხიკაში. დამფუძნებელი [illegible]ითოთ უნდა მივიდეს ხალხში, გააღვიძონ მასში სამშობლოს სიყვარული, შთაბერონ მას მამაპაპური მებრძოლი სული და საომრათ გამოიყვანოთო...

ასტეხეს ყვირილი:

წადით ფრონტზე! უკან დაბრუნდით! ხალხი გაამხნევეთ, მტერს შეებრძოლეთო!

ამ გასაქცევათ გამზადებულმა „მებრძოლებმა“ ლექციაც კი მოაწყვეს ქალაქის დარბაზში ამ თემაზე. ლექტორად გამობრძანდა მთავრობის წევრი, რომელსაც ცოლ-შვილი და „ხიბაკ-ხუბაკი“ გასაქცევათ გამზადებულ გემზე ჰყავდა მოთავსებული და, რომელიც მთელი კვირის განმავლობაში, მთავრობის დავალებით, დიმიტრი აფხაზთან ერთად „იტალია-კავკასკი“ ბანკში ქართულ ბონებს ვალიუტაზე ახურდავებდა.

ამ ლექციას აუარებელი ხალხი დაესწრო, მაგრამ ფრონტზე წასვლა არავინ არ მოისურვა...

„რა მოხდა? რამ შეუცვალა ჟორდანია-რამიშვილს შეხედულება დამფუძნებელ კრებაზე და მის მნიშვნელობაზე? რატომ ახლა მოიგონეს დამფუძნებელი კრება, რომელიც ამდენ ხანს არაფრად [illegible]აჩნდათ?

ეს ადვილი ასახსნელია. ყველასთვის აშკარა იყო, რომ ყოველგან და ყოველთვის მეტ ბარგად მიჩნეულ დამფუძნებელი კრება ჟორდანია-რამიშვილისათვის აქაც მეტ ბარგს წარმოადგენდა და მის დაშლასა და თავიდან მოშორებას სცდილობდენ.

ერთი რამ ცხადი იყო: გასაქცევად გამზადებულ მთავრობას ეშინოდა: დამფუძნებელმა კრებამ თავისი არსებობის უკანასკნელ წუთებში ენა არ ამოიდგას, მთავრობის მოქმედების კრიტიკას არ შეუდგეს და მით ევროპაში გამოსაჩენი პირი არ შეგვირცხვინოსო...

ჟორდანია-რამიშვილის მიზანი იყო რაც კი შეიძლებოდა დაჩქარებით დაეშალათ დამფუძნებელი კრება. ამ მიზნით მათ გადასწყვიტეს მისი წევრების უკვე არ არსებულ „ფრონტზე“ გაგზავნა, ესე იგი მათი სახლში დაბრუნება...

მხოლოდ ამ უკანასკნელ წუთებში გვაჩვენა დამფუძნებელმა კრებამ თავისი ნამდვილი სახე. მხოლოდ ახლა არ დაუჯერა ჟორდანია-რამიშვილის რჩევას. დამფუძნებელი კრების არც ერთი წევრი არ მოშორებია ბათუმს უკანასკნელ წუთამდე, მანამდი, სანამ მთავრობა არ გაიპარა და კომუნისტები ბათუმს არ დაეპატრონენ.

მართლაც ვინ უნდა ყოფილიყო ისეთი ყრუ და ბრმა, რომ ვერ მიმხვდარიყო, რომ დამფუძნებელი კრების რამდენიმე ათეული წევრი ნოე ჟორდანიას მთავრობის წამხდარ საქმეებს ვერ გამოაბრუნებდენ. ამიტომაც დამფუძნებელი კრების წევრებმა გადასწყვიტეს ბოლომდე, მთავრობის სამარცხვინო გაქცევამდე დარჩენილიყვენ ბათომში...

ამნაირად რამიშვილი და კომპანია ვერ დასწვდენ მიზანს დამფუძნებელი კრების თავიდან მოსაცილებლად საჭირო შეიქნა სხვა გზა, უფრო რადიკალური ხერხი. საჭირო შეიქნა ამ საკანონმდებლო ორგანოზე ავაზაკური თავდასხმა, მისი უფლებების ფეხით გათელვა. და ჟორდანია-რამიშვილმაც ამას მიმართეს...

ამაზე სხვა დროს. **ყარიბი.**

ნ. რამიშვილის ნადი

ჩვენ შემთხვევა მოგვეცა წაგვეკითხა ემიგრანტების პარიტეტული ორგანო „დამოუკიდებელი საქართველოს“ № 17. და იქ, ყურადღება მივაქციეთ ორ პიროვნებას. და ეს იმიტომ, კი არა, რომ ესპიროვნებები, რაიმე ახალს ამბობენ ან და ამათი არგუმენტაცია და ფაქტიური მასალა მოცემული მათ წერილებში რაიმე ღირებულებას წარმოადგენს. არა. არც ერთსა და არც მეორეს თქვენ იქ ვერ ნახავთ და თუ მაინც ჩვენ გადავსწყვიტეთ შევჩერდეთ ამ პირებზე, ეს მხოლოდ იმისათვის, რომ უფრო კარგად გავაცნოთ მკითხველ საზოგადოებას ის პირები, რომლებიც დღეს ემიგრანტ ნოე რამიშვილს ერთგულებას ეფიცებიან. გულწრფელია ეს ხალხი თავის ფიცში თუ არა ამის გამორკვევა თვით ნ. რამიშვილისათვის მიგვინდვია, ვინაიდან ჩვენთვის მათ ფიცსა და გულწრფელობას ამ შემთხვევაში არავითარი ღირებულება არ აქვს. მე მხედველობაში მყავს: „კაჟი“ (ნ. ჰუმბურიძე) და ილია ნუცუბიძე. პირველად გავეცნოთ ნ. ჰუმბურიძეს.

1925 წ. ქ. პრაღაში ნ. ჰუმბურიძემ წაიკითხა მოხსენება ქართველ სტუდენტთა აუდიტორიაში, სადაც გარკვეულად უწოდა ნ. რამიშვილს და მის საზღვარგარეთელ ბიუროს ავანტიურისტების ორგანიზაცია. კრიტიკის ქარცეცხლში გაატარა დასახელებული ბიუროს „მოღვაწეობა“, ავანტიურათ გამოაცხადა თვით ყოფილი დემოკრატიული მთავრობის საზღვარგარეთ არსებობა და იქ დამსწრეთ ურჩია დაბრუნება საბჭოთა საქართველოში და იქ ეკონომიურ-კულტურულსა და სხვა ფრონტებზე მუშაობა,—რასაკვირველია, არსებული ხელისუფლების ხელმძღვანელობით

ამ მოხსენების შესახებ თავის დროზე მოზრდილი წერილი დასტამბა ივანე კაჭუხაშვილმა: „ახალი საქართველოს“ ფურცლებზე.

ნ. ჰუმბურიძე მაშინ გაიძულა პრაღის ს.-დ. ორგანიზაციამ და ნ. რამიშვილიც ძლიერ შემოსწყრა მას. მაგრამ გადის დრო და ის მოქ. ნ. რამიშვილს სთხოვს შენდობას და ისიც ამნისტიას უცხადებს მას. კიდევ სტამბოლში ყოფნის დროს ნ. ჰუმბურიძე თავის წერილებში აშკარად ამბობდა, რომ ის არ იზიარებს აგრესიული პოლიტიკის ხაზს, რომ თითქოს, — თუ არა ის, რამე მარცხს მოახდენდა ემიგრაციის პოლიტიკური ხელმძღვანელები. და ამიტომ, იყო, რომ, აქ, საქართველოში ჰუმბურიძეს ნაცნობი წრეები მას „დიდ ოპოზიციონერად“ სთვლიდენ: მაგრამ, როგორც ზემოთ მოგახსენეთ, მას პრაღაში გამოსვლის შემდეგ შესწყრენ. „ანგელოზები“ დაუფრთხეს და მანაც იბრუნა პირი რამიშვილისაკენ. დღეს ის „ბრძოლაში“ გვებრძვის ჩალის ხმლით და ბამბის ყუმბარებით. ალბათ ისიც ბრძოლის გუნებაზედ მოიყვანა საერთაშორისო რეაქციის დარაზმვამ საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ! ამიტომ

არის, რომ წერილს წერილებზე აცხობს „დამოუკიდებელ საქართველოში“ და „ბრძოლაში“ და რამიშვილის ფალავანდი გამხდარა?

პირველი პერიოდი თავისი ემიგრანტობისა მოქ. ჭუმბურიძემ ორ სკამზე ჯდომაში გაატარა. საქართველოდან ჩამოსულ კომუნისტს თუ შეხვდებოდა, და ასეთებს ის ხვდებოდა სტამბოლში, პრაღაში და სხვაგან,—რამიშვილის და მისი ცუკის მოღვაწეობას თვალწინ გადაუშლიდა და თვითონ თავისთვის ჟორდანია-რამიშვილის ავანტიურისტული პოლიტიკის წინააღმდეგად აცხადებდა.

დიახ, „კაცი“—ჭუმბურიძე დიდ ვაივაგლახშია: ის დღეს რამიშვილის უერთგულესი კაცი გამხდარა ემიგრანტ მენშევიკებისათვის სხვა გზა არ დარჩენილა. ოღონდ მათ ნუ მიატოვებთ და ყოველივეს გაპატიებენ. ასეც მოხდა: ჭუმბურიძე უკანვე მიიღეს და ამნისტია გამოუცხადეს სამაგიეროთ ჭუმბურიძეც გასწყრა და ჩალის ხმლით შემოტევა დაგვიწყო..

მეორე კალმოსანი „დამოუკიდებელი საქართველოისა“—გახლავთ ვინმე ნუცუბიძე ლევილის სახლში მოკალათებული, მას თავის დროზე მენშევიკური ემიგრაცია არა კეთილსაიმედოთ თვლიდა და როდესაც ლევილში ს.-დ. ემიგრაციის მეთაურებმა „დემოკრატიული არქივის“ დაწვა დაიწყო, რომ ეს არქივი მიზოლშევიკო ხალხს ხელში არ ჩავარდნოდა, ნუცუბიძე არ იქნა დაშვებული საარქივო კომისიაში: არ ენდვენ მას და, ალბათ, ამის საბუთიც ჰქონდათ.

ეხლა გამოდის ეს ვაჟბატონი პუბლიცისტის პოზაში და იძლევა საბჭოთა კავშირის დანაწილებისათვის გეგმას. თუმცა ეს გეგმა არ ახალია, ძველია. ის ნ. რამიშვილის სახელმწიფოებრივ პოლიტიკურ ინტელიექტს ეკუთვნის. უკრაინა საბჭოთა კავშირს ჩამოშორდებაო ბრძანებს ეს ვაჟბატონი. უკრაინაში სეპარატიული მიმართულება ძლიერი არისო. უკრაინელებს რომ უთხრათ: თქვენ რუსები ხართ თო, პროტესტს გამოგიცხადებენო. მერე რა არის აქ გასაკვირი მოქ. ნუცუბიძევ, ეს ასეც უნდა იყოს, ყველა პატიოსანი მოქალაქე თავის ნაციონალურ ვინაობას, რასაკვირველია, არ უარყოფს და მას დაიცავს. ნუ თუ გგონიათ თქვენ, აქ, რაიმე ახალი აღმოაჩინეთ?! საბჭოთა სისტემაში, რასაკვირველია, ეროვნებათა ინტერესები, ეროვნებათა უზენაესი უფლებანი სავსებით დაცულია. ეს თუ თქვენ არ იცით, კითხეთ პარიტეტის ლიდერს—ნ. რამიშვილს. ის თქვენ გეტყვით, რომ საბჭოთა ხელისუფლებამ, ისტორია ავანსცენებზე გამოიტანა, არა თუ ისტორიული ერები, რომელთაც ჰქონდათ საამისო კულტურა და ტრადიცია, არამედ ისეთებიც კი, რომლებსაც ასეთი ტრადიციები არ ებადათ. ნოე რამიშვილი მხოლოდ იმას დასძენს, რომ ამ სისტემაში მხოლოდ საქართველო შეადგენს გამონაკლისსო.

აქ ნ. რამიშვილის საბჭოთა ხელისუფლების საერთო დახასიათება სავსებით მართალია, რაც შეეხება საქართველოს, ამაში კი განზრახ ცრუობს. ვინაიდან საბჭოთა სისტემამ, არ იცის გამონაკლისი. და თუ ისტორიული და უისტორიო ერები ფართო გასაქანს პოულობენ საბჭოთა სინამდვილეში, საქართველოც, სრულუფლებიანი წევრია საბჭოთა კავშირისა, ასეთ პირობებში უნდა იყოს და არის.

მოქალაქე ნუცუბიძე განაგრძობს: ამიერ-კავკასიის საბჭოთა კავშირიდან გამოცალკევება და ერთი მთლიან, პოლიტიკურ სახელმწიფოებრივი ორგანოს შექმნა კონფედერაციის სახით ეს უფრო ადვილი საქმეა, ვინემ უკრაინელების გამოყოფის საკითხიო“...

ივარჯიშის მოქ. ნუცუბიძემ, ასეთი პროექტების წერაში; სწეროს თავის აბდა-უბდები ემიგრაციის პარტიულ ორგანოში. ქართველ ხალხს კი ძალიან კარგად ახსოვს, თუ როგორი კონფედერაცია არსებობდა ამიერ-კავკასიის ერებს შორის. ჩვენ კარგად გვახსოვს ის განუწყვეტელი საომარი მოქმედებანი, რომელშიაც იმყოფებოდა ნაციონალური რესპუბლიკები. ჩვენ ისიც გვახსოვს, რომ იყო ცდა „კონფედერაციის“ შექმნისა, მაგრამ ნაციონალ-დემოკრატიზმით გადაგვარებული მებრძოლი მენშევიზმი ვერ უთანხმდებოდა ამ საკითხში მუსავატელებს და დაშნაკელებს. ან შეიძლება ეხლა ისწავლენ ჭკუა ამ პარტიებმა, ე. ი. ემიგრაციაში მყოფმა ჯგუფებმა?! მაგრამ ჩვენ ვიცით, რომ დღესაც არ არის შეთანხმებული ამ საკითხში ემიგრაცია. პრინციპიალურად ემიგრანტები შეთანხმდენ, რომ ამიერ-კავკასიაში უნდა იყოს კონფედერაცია, მაგრამ, უმთავრესი საკითხი ისევე ღია დარჩა; ეს გახლავთ საზღვრების საკითხი, სწორეთ ის საკითხი, რომელიც შეადგენდა ამიერ-კავკასიის რესპუბლიკებს შორის კრიზისისა და სისხლის ღვრის საბაბს.

სწორედ ეს საზღვრების საკითხი უშლიდა ხელს ამიერ-კავკასიის ერების შეთანხმებას და ამიერ-კავკასიაში მომქმედმა მაშინდელმა პოლიტიკურმა პარტიებმა ვერ შესძლეს მისი გადაწყვეტა. ამას დაუმატეთ ის გარემოება, რომ ემიგრაციაშიც ვერ არის სავსებით ჩამოყალიბებული შეთანხმება; ამაგალითად დაშნაკები, რომელიც იქ—ემიგრაციაში წარმოადგენენ სომხეთის ნაციონალურ „მთავრობას“, არ შედის ამ შეთანხმებაში. ჯერ ერთი რა ფასი აქვს წყალ-წაღებულ ემიგრაციის პროექტებს და მათ „გაერთიანებას“?

ამას დაუმატეთ დაშნაკელების განზე გადგომა და თქვენ დაინახავთ, რომ ემიგრაციაშიც კი სადაც ერთ ბედში მყოფი ემიგრანტები, ამიერ-კავკასიის ყოფ. მთავრობები, რომლებიც შათანხმებული უნდა იყვენ ყოველივე საკითხში, თუ რაიმე ამ შეთანხმებით მათ პრაქტიკულად გაუკეთდებათ, დღესაც არ არიან შეთანხმებული და ვერც შეთანხმდებიან, ვინაიდან მათი მეშჩანურ-ბურჟუაზიული მსოფლმხედველობა ვერ მონახავს ნაციონალ. საკითხის გადაჭრაში ისეთ საზომს, რაც უმტკივნეულოდ გადასჭრიდა ამ საკითხს.

მხოლოთ კომპარტიამ შესძლო ამ საკითხის რადიკალურად გადაჭრა, მხოლოდ კომუნისტებმა მოსპეს ომის პსიხოზი ამიერ-კავკასიაში და დაამყარეს ეროვნებათა შორის მშვიდობიანობა და ზავი. იმისათვის, რომ პროლეტარულ პარტიას და მხოლოდ მას შეუძლია ამ საკითხის სწორად გადაწყვეტა.

მოქ. ნუცუბიძე განრისხებულა და მუქარასაც კი უთვლის „ახალი გზის“ ზოგიერთ თანამშრომლებს და საზოგადო მოღვაწეებს, რომლებიც ენერგიულად ებრძვიან ემიგრაციის ავანტიურას და ერთგულად თანამშრომლობენ არსებულ ხელისუფლებასთან ჩვენი მშრომელი მასების საკეთილდღეოთ. სწორედ, ამ ხალხს, ამ პატიოსან და გულწრფელ ხალხის მოამაგე პირებს: ნ. ელიავას, დ. თოფურიძეს, კ. სულაქველიძეს და მრავალ სხვებს, რომლებსაც დიდი ხანია იცნობს საქართველოს მშრომელი მოსახლეობა ვიღაც ვიგინდარა შემთხვევით გაემიგრანტებული კარიერისტი ნუცუბიძე ჩაქოლვით ემუქრება. ალბათ, ამ პატარა კაცუნას სურს აღიდგინოს თავისი შერყეული ნდობა ნ. რამიშვილის თვალში და ამიტომ, დონკიხოტურად იბრძვის ხოლმე და ცარიელ სივრცეში ატრიალებს ხისაგან გამოჩიკნილ ხმალს.

ასეთი ნაცარქექიები ბევრი ჰყავს ნ. რამიშვილს მის ქიდეურ პარიტეტში. ქართველი ემიგრაცია დღეს ძლიერ გამდიდრებულა. არა თუ ყველა პოლიტიკურ ჯგუფებს დაუარსებიათ თავთავიანთი პრესა, არამედ ყველა ათეულ ემიგრანტებზე მოდის ერთი გაზეთი: „დამოუკიდებელი საქართველო“, „ბრძოლა“, „სამშობლოსთვის“, „მამულის სშვილი“, თეთრი გიორგი“, „ახალგ. მარქს. ორგანო“ და სხ. კითხვა ისმის რა თანხებით სცემს ყველა ამ ორგანოებს ქართველი ემიგრაცია? ამას ხომ დიდი ფულები უნდა? პარიზში და საფრანგეთში ხომ ქართულ გაზეთებს გასავალი არ აქვთ? საქართველოში ხომ ყველა ეს გამოცემები აკრძალული ხილია? მაშ რაფერ? ფულები არის. მხოლოდ საბჭოთა წინააღმდეგ იბრძოლეთ და ასეთი „ხელის ჭუჭყი“—რამდენიც გნებავთ. და ქართული ემიგრაციაც სცდილობს, რაც ძალა და ღონე აქვს. ისიც ცდილობს შექმნას ისეთი შთაბეჭდილება, რომ ემიგრაციის ყველა პოლიტიკური შეჯგუფებანი ერთი მთლიანი ფრონტით ებრძვიან საბჭოთა კავშირისა და კერძოთ საბჭოთა საქართველოს. და ასეთ ბუტაფორიებსაც, ეტყობა,

დღეს გასავალი აქვს ევროპის იმპერიალისტურ სახელმწიფოების მმართველ წრეებში.

ქართული ემიგრაცია და ნ. რამიშვილი ალბათ, ეხლა დიდ ფაცა-ფუცშია, ხუმრობა საქმე ხომ არ არის: ინგლისმა კავშირი გასწყვიტა საბჭოთა კავშირთან, პოლონეთში ვერაგულად მოჰკლეს იმპერიალისტების აგენტებმა საბჭოთა სრულუფლებიანი წარმომადგენელი, ლენინგრადში ყუმბარები გაისროლეს. ასრულდა რაღა ნ. რამიშვილის ინტუაციით განსჭვრეტილი პოლიტიკური კომბინაციები: დაიწყო საბჭოთა კავშირებზე საერთო ფრონტით შემოტევა. ნ. რამიშვილს ალბად ეხლა ჩემოდანები ჩალაგებული აქვს და **წინდაწინ** ემისრებს ემისრებზე გზავნის საბჭოთა საქართველოში. თავის მომხრეებს აცნობს: ყოველივე მზად არის საჭიროა მხოლოდ თქვენი ხელის განძრევა და საქართველოს „თავისუფლებაც" ხელში გვექნებაო. ასეთ პროვოკაციას არ დაერიდება ნ. რამიშვილი და მისი „ოსობი ოტრიადის" ხალხი...

მაგრამ ტყუილია მათი ფუსფუსი. მათ დამღუპველ და უმიზნო „მოწოდებებს" დღეს არავინ არ აჰყვება. რამიშვილების წირვა დიდი ხანია გამოიყვანა ქართველმა ხალხმა. 24 წლის აგვისტოს ავანტიურის მსგავსი რამ დღეს საქართველოში შეუძლებელია.

ალ. ხელაძე.

რა ჰქნას საქართველომ

5

რას გვირჩევენ

ჩვენი მიზანი სრულებით არ არის მივაწეროთ ნ. ჟორდანიას და ნ. რამიშვილს ის, რაც მათ არ დაუწერიათ, არ უთქვამთ, მაგრამ სწორი გარკვევა იმაში, თუ რა არის დაწერილი—ჩვენი პირდაპირი მოვალეობაა. მაგ. არის თუ არა გამოქვეყნებულ წერილებში დირექტივები, რომლებიც ეხება აჯანყების მოწყობას ჩვენში? ჩვენ ვამბობთ: დიახ, **არის!**

ამის დამამტკიცებელი ადგილები ჩვენ უკვე მოვიყვანეთ. აი კიდევ ერთი ასეთი ადგილი ნ. ჟორდანიას წერილიდან. საქმე ეხება მეორე შესაძლებლობას, როცა იწყება ერების განდგომა და მოსკოვთან ბრძოლა.

ვთქვათ უკრაინამ აიღო ინიციატივა, გადაუდგა მოსკოვს. შემდეგ რა მოხდება? უკრაინას „გაჰყვება სხვა ერებიც" (ნ. ჟორდანიას სიტყვებია).

შემდეგ. „ერთეულებათ განაწილება ყველაზე უფრო მწყობრათ შეიძლება ჩატარდეს თუ ამას უკრაინა იტვირთებს. ასეთ პირობებში (ე. ი. თუ უკრაინა მოსკოვს გადაუდგა) ჩვენი პარტია (მენშევიკების) გამოდის მეთაურათ ნაც. მოძრაობის და უცხადებს აშკარა ბრძოლას-ყველა მოსკოვურ იმპერიალისტურ ელემენტებს, არის ეს ბრბო, თუ რუსეთის ოფიცრები და ჯარის ნაწილები. ქართველი ერი დგება უკრაინის ნაციონალური მოძრაობის ფარგალში".

ერთი სიტყვით, თუ უკრაინა მოსკოვს გადაუდგა, ჩვენ უკრაინას გავყვებით („მას გაჰყვება სხვა ერებიც") და მის „ნაციონალურ მოძრაობის ფარგალში ჩავდგებით".

ქართველი მენშევიკები უცხადებენ „აშკარა ბრძოლას ყველა მოსკოველ იმპერიალისტურ ელემენტებს" და „გამოდიან ნაციონალურ მოძრაობის მეთაურად".

ეს გახლავთ აჯანყების დირექტივა, არც მეტი არც ნაკლები. ადამიანის გონებას ზევით მოყვანილი სიტყვების სხვანაირათ გაგება არ ძალუძს!

სამართლიანობა მოითხოვს აღვნიშნოთ, რომ, ნ. ჟორდანიას წერილში არის ადგილები, სადაც ნათქვამია: „სახეში უნდა გვქონდეს ჩეხელთა ტაქტიკა; შინ აჯანყებას არ ახდენენო".

ბოლშევიკების და ფაშისტების პროვოკაციას არ წამოეგროთო და სხვა, მაგრამ ეს გახლავთ უბრალო დიპლომატიური ფანდები, რომლებიც საჭიროა:

1) მეორე ინტერნაციონალისათვის, რომ ჰქონდეთ საშუალება მას უთხრან: ჩვენ აჯანყების წინააღმდეგი ვართ, ერს პროვოკაციისაგან ვაფრთხილებთო და სხვა.

2) დამარცხების დროს უკან დასახევად, რომ შემდეგ ნ. ჟორდანიამ განაცხადოს: თქვენ ისე არ მოიქეცით, როგორც მე მოგწერეთო.

3) ფართო მასების და გულუბრყვილო მოქალაქეთა თვალის ასახვევათ. ამისათვის არის საჭირო აჯაფსანდალი, მაგრამ აჯაფსანდალმა, რომ საქმეს არ ავნოს, რომ პიტიას სიტყვები სწორათ იქნას გაგებული, საჭიროა ქურუმი, რომელიც განუმარტავს უბრალო მომაკვდავს პითიას სიტყვებს. მან უნდა სთქვას ის, რაც ნ. ჟორდანიასთვის სხვადასხვა მოსაზრებით **უხერხულია.** ამიტომაც სწერს ნ. ჟორდანია: დანარჩენს ნოე (რამიშვილი) გეტყვისო".

Вы пошлите-ка реада,
А я посмотрю!

მაშ, მოუსმინოთ ნოე მეორეს. რას სწერს იგი? იმ შემთხვევაში, თუ მოხდა ნ. ჟორდანიას მიერ გათვალისწინებული პირველი შესაძლებლობა, ე. ი. „თუ ბოლშევიზმის დაცემა შინაგანმა კრიზისმა გამოიწვია", მაშინ ნ. რამიშვილი ისახავს შემდეგ ამოცანებს:

1) სახელმწიფო ძალა-უფლების დაუყოვნებლივ დაპატრონება.

2) ბოლშევიკების შეპყრობა (ეს, ალბათ, უაჯანყებოდ არა?!)

3) საქართველოს დამოუკიდებელი რესპუბლიკის აღდგენა.

4) დახმარება აზერბეიჯანის ერსა და მთიელებს, რათა მათ, „აღადგინონ და დაიმკვიდრონ დამოუკიდებელი რესპუბლიკები", (სომხები რა იქნა?).

ეს არის ასე ვთქვათ „შორეული პერსპექტივები", ახლა კი ამ მომენტში აი რა უნდა გავაკეთოთ: „ამ მიზნით ჩვენ დღეიდანვე მეტად კონსპირატიულად უნდა გავაბათ კავშირი ქართულ ლაშქრის უფროს ოფიცრებთან, რათა **შესაფერ მომენტში შეგვეძლოს მათზე დაყრდნობა, ლაშქარში არსებულ ბოლშევიკ უფროსთა და ჯარისკაცთა შეპყრობა და მობილიზაციის წესით მისი შევსება".**

აქ თურმე ლაპარაკია არა აჯანყებაზე (რომ „დაეყრდნო უფროს ოფიცრებს და მოწინააღმდეგე შეიპყრა —ეს აჯანყება როდია!), არამედ... ფოქსტროტზე! (ღვთის წინაშე 6 წლ. განმავლობაში ნ. რამიშვილი ფოქსტროტს კი ისწავლიდა, ნიჭიერი კაცია!)

როგორც წერილიდან სჩანს, მომავალში ნ. რამიშვილი გვარდიის შედგენას არ აპირობს, რაც სავსებით გასაგებია, ვინაიდან წარსულში გვარდიამ მას საკმაოდ გაუმწარა სიცოცხლე, ის მუდამ ურჩობდა და ნ. რამიშვილის დიქტატურას ფრთებს უკვეცავდა. ნ. რამიშვილმა ერთი მთავარი მეტოქე ვალიკო ჯუღელი უკვე მოიშორა და ახლა, როგორც სჩანს, გვარდიაზედაც ხელი აუღია!

როგორც ენერგიულს და პრაქტიკულ კაცს შეჰფერის, ნ. რამიშვილი საქმეს ახლავე უდგება, თადარიგს იჭერს, ძალების მობილიზაციას ახდენს. ის სწერს: „**აქედანვე უნდა მოვახდინოთ მოხალისეთა ჩუმი აღრიცხვა. ამისათვის სრულიად არ არის საჭირო მათი თავმოყრა და მათგან ნებართვის მიღება, არამედ ვარაუდით ზედმეტ სახელის წოდებით ჩვენი მომხრეთა საიდუმლო აღწერა".**

სტატისტიკა, რა თქმა უნდა, კარგი საქმე, ყოველ შემთხვევაში ფოქსტროტს სჯობია, მაგრამ უბედურება ის არის, რომ, ბატონ ნ. რამიშვილს სტატისტიკა შეიძლება ჩვენს ერს მეტად ძვირად დაუჯდეს, ვინაიდან იგი თავიდან ბოლომდე **უსაშინელეს პროვოკაციას შეიცავს.**

თქვენ თვითონ განსაჯეთ: თქვენ არაფერი იცით, თქვენთვის ხართ, განაგრძობთ თქვენს ჩუმ უპრეტენზიო მუშაობას ქვეყნის საკეთილდღეოთ, იღებ გულწრფელ ად მონაწილეობას შეძლებისდაგვარად ქვეყნის აღმშენებლობაში, მაგრამ დაჯდა სადღაც ჯურღმულში ნ. რამიშვილის კომიტეტი და ადგენს „ერთგულთა“ სიებს. ამ სიებში თქვენ, შეიძლება, კიდეც პოლკოვნიკი ხართ, გენერალიცა და მთავარ სარდალიც, იქნებ მინისტრიც!.. მართალია, თქვენ ამის შესახებ არაფერი იცით, მაგრამ არა უშავს! განა გენერლობა და მინისტრობა პატარა საქმეა, ისიც ასე მოულოდნელად და უპროტექციოთ?!

ახლა წარმოიდგინეთ სიურპრიზი: ამ სიამ თავი ამოჰყო სახელმწიფო პოლიტიკურ სამძართველოში .რომ შეიძლება სიამ ფეხი გამოიბას ან მის შემდგენელმა იგი თვითონ მიიტანოს სახელმწიფო პოლიტ. სამმართველოში. მაშინ თქვენ უყურეთ საკუთარ სეირს: სხვა ხიფათს რომ თავი დავანებოთ, ორმოცი გრადუსი სიცხე ხომ იქნება და იქნება!

მე დარწმუნებული ვარ, რომ ხელისუფლებას ასეთი სიები ჩაუვარდეს ხელში, ის ამ სიებს ყოველ მხრით შეამოწმებს, სასტიკად გამოიძიებს და მხოლოდ შემდეგ მიიღებს ზომებს, მაგრამ ხომ შესაძლოა მარცხი მოხდეს და მაშინ ვინ იქნება ასეთი პროვოკაციისათვის პასუხისმგებელი? რა თქმა უნდა, ნ. რამიშვილი და მისი დამქაშები!

„ბოლშევიკურ რეჟიმის დამხობისთანავე“ ნ. რამიშვილი ადგენს ახალ მოდის „რევკომს“, რომელშიაც უნდა შევიდენ მენშევიკებისა, ფედერალისტებისა და ნაციონალ-დემოკრატების (იგულისხმება გ. გვაზავას და შ. ამირეჯიბის ფრთა) წარმომადგენლები. ეს „რევკომი“ უაღრესად დროებითია. ის უნდა გადადგეს იმ წამსვე, როგორც კი „საქართველოს ტერიტორიაზე გამოჩნდება ნ. ჟორდანიას მთავრობა ან მისი რომელიმე წევრი“.

ასეთი უმადური კაცი გინახავთ?! მოახდინე აჯანყება, დააპატიმრე ბოლშევიკები, გასწმინდე ქვეყანა ყველა ორგულ მტერთაგან და შემდეგ მყისვე როგორც კი საქართველოს ტერიტორიაზე ნ. რამიშვილი ფეხს შემოადგამს, მას უნდა განუცხადო: „აწ გახუტ[illegible]ე მონა შენიო“ და უმალვე გადადგე! შესვენებისა და ამოსვენთქვის საშუალებასაც არ გაძლევს!

მაგრამ ხომ შეიძლება ისე მოხდეს, რომ „რევკომი“ არ გადადგეს, არამედ თვითონ მოისურვოს ქვეყნის მართვა გამგეობა. ნ. რამიშვილი ახლავე ითვალისწინებს ასეთს შესაძლებლობას და დღესვე ცდილობს მის რევკომის შემადგენლობაში სავსებით მორჩილი ხალხი შეიყვანოს.

ვინ არის ეს ხალხი? ვინ შედის დროებით მთავრობაში?

1) „სოციალ-რევოლიუციონერთა პარტია მოისპო“.

2) „სხივი დიდი ხანია გაქრა“.

მაშ, ვინ დარჩა? ნაციონალ - დემოკრატების პარტია? არა, ვინაიდან ის იმდენად სუსტი ყოფილა, რომ **ნ. რამიშვილი** იძულებულია თითონ შეადგინოს მას ცენტრალური კომიტეტი.

3) ასე რომ ნაც-დემოკრატიაც გამქრალა!

ნ. რამიშვილს დაავიწყდა ერთი დიდი ფაქტი, სახელდობრ ის, რომ **საქართველოში გაქრა** (ეს ნამდვილი ფაქტია!)... **მენშევიკების** ოდესღაც ძლიერი პარტიაც.

მაშასადამე, **ნ. რამიშვილს** დარჩა საზღვარ გარეთ მყოფი ორიოდე ფედერალისტი, ორი ნაციონალ - დემოკრატი და თქვენი ცნობილი ამალა უპატიოსნესი კახელაძეები და ჰაკჭანიძეები! აი ვის ეყრდნობა ის დღეს!..

ნ. რამიშვილს, როგორც ეტყობა, ძლიერ სჭირდება, ალბათ ევროპისათვის, რომ მასთან იყვნენ სხვა პარტიებიც. ამიტომ ის თვითონ ქმნის ასეთ „პარტიებს“, ასე ვსთქვათ ვასალურ, **კოლონიალურ** პარტიებს, რომლებსაც არავინ მიყვება და რომლებიც **ნ. რამიშვილს** ყველაფერში მხარს დაუჭერენ და მის დიქტატურას გაამაგრებენ. ასეთია მაგალითად **გვაზავა - ამერიჯიბის** და იოსებ **გობეჩია - ნუცუბიძის,** „პარტიები“.

ნ. რამიშვილს ავიწყდება მხოლოდ პატარა ფაქტი, რომ **საქართველოში ნ. რამიშვილის ბატონობა არავის უნდა!**

ჩვენ დანამდვილებით შეგვიძლია მას მოვახსენოთ, რომ ჩვენში ასეთ საქონელზე მოთხოვნილება სრულებით არ გახლავთ!

დამოკრატიულ საქართველოში იყო ორი ნაციონალ-დემოკრატიული პარტია: ნაციონალ-დემოკრატია № 1 და ნაციონალ - დემოკრატია № 2. ნაციონალ-დემოკრატია № 1 გამოდიოდა პოლიტიკ. ფსევდონიმის ქვეშ. მას ეწოდებოდა საქართველოს სოციალ - დემოკრატიული (მენშევიკების) პარტია, ნაციონალ-დემოკრატია № 2 გამოდიოდა უფსევდონიმოთ.

ამ ორ პარტიას შორის პრაქტიკულად თითქმის არავითარი განსხვავება არ ყოფილა. აი ფაქტები, მთელი ორი წლის განმავლობაში საქართველოს დამფუძნებელ კრებას არ ჰქონია თითქმის არც ერთი კანონი, რომლის წინააღმდეგ ყოფილიყვენ ნაციონალ-დემოკრატები.

მართალია, ისინი ხანდახან გამოდიოდენ საწინააღმდეგო სიტყვებით, მაგრამ ხმის მიცემის დროს ყოველთვის სოციალ-დემოკრატებთან იყვენ.

დამფუძნებელი კრების არჩევნების დროს ადგილი ჰქონდა ასეთ კურიოზულ ფაქტს. გაზ. „გრუზიამ“ (ნაციონალ-დემოკრატების გაზეთი იყო) მოწინავე წერილში ხალხს მოუწოდა: აირჩიეთ მეორე ნომერი (ნაციონალ-დემოკრატების სია), ხოლო თუ ჩვენ ხმას არ მოგვცემთ, მაშინ ხმა პირველ ნომერს (მენშევიკებს) მიეცითო!..

თავის წერილში ორივე ნოე განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევს ნაციონალ-დემოკრატების პარტიას და მას ახლავე სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლას უცხადებს, იმავე დროს **ნ. რამიშვილი** ნაციონალ-დემოკრატების მეორე ფრთას თვითონ უქმნის ცენტრალურ კომიტეტს. რაშია საქმე, რამ წაახხუბა ძველით მეგობრები? ნუ თუ მართლაც და აქ სოციალისტები და ფაშისტები ერთმეორეს ებრძვიან? რა თქმა უნდა არა, ისინი დღესაც

ორნი არიან, ტოლნი არიან!

მაშ,

Отчего пальба и крики
И эскадра на реке?

საქმე ის არის, რომ ნაციონალ-დემოკრატიული პარტია გადაუდგა მენშევიკებს. მან არ მოისურვა **ნ. რამიშვილის** ბატონობისათვის ბრძოლა და თავის მტვრევა. აი სად არის ძაღლის თავი დამარხული!

ნაციონალ-დემოკრატია, როგორც რამიშვილის წერილებიდან სჩანს მთლიანად გადადგომია მენშევიკებს. ჩვენ ვამბობთ **მთლიანათ,** ვინაიდან ჩვენთვის აშკარაა, რომ ჩვენი საზოგადოების ის ნაწილი, რომელიც ნაციონალ-დემოკრატიულად არის განწყობილი (თუ ასეთები საერთოდ არიან) ყოველთვის მიემხრობა იმ პოლიტიკურ კომბინაციას, რომელშიაც იქნებიან სპ. კედია, ალ. ასათიანი, მიხ. წერეთელი, კვინიტაძე, ჩოლოყაშვილი და სხვა.

ამ შემთხვევაში ნაციონალ-დემოკრატიის ტაქტიკას აქვს ერთგვარი პოლიტიკური პერსპექტივა. საერთაშორისო მასშტაბით ძლიერდება რეაქცია. თუ რუსეთში ბოლშევიზმი დაეცა, მის შემდეგ იქნება მონარქია. ცხადია, ასეთ პირობებში საქართველოში ქვეყნის სათავეში სოციალისტებს (თუნდაც ნოე ჟორდანიას ყალიბის) არავინ გააჭაჭანებს!

ნაციონალ-დემოკრატია სპ. კედიას მეთაურობით, როგორც სჩანს, ამ შესაძლებლობის ნიადაგზე სდგას. რისთვის უნდა იმტვრიოს მან თავი ისეთ რამესათვის, რასაც, სულერთია, მომავალი არა აქვს (ნ. რამიშვილის ბატონობა) ასე მსჯელობს, ალბათ, ნაციონალ-დემოკრატიული პარტია კედიას და კვინიტაძის მეთაურობით.

აშკარად, ნ. რამიშვილს **საკუთარი პარტია დაენგრა და მოკავშირეები ჩამოეცალა. მას დარჩა მხოლოდ პერმამენტული ავანტიურისა და პროვოკაციის გზა.**

არსებობს ასეთი ანეგდოტი. ჩერნოგორიის მეფე საზაფხულოდ მაღლა მთაში ავიდა. მას ესტუმრა ავსტრიის

მეფე ფრანც იოსები, ჩემო მეგობარო, ასე მაღლა რამ აგიყვანაო, უთხა ავსტრიის მეფემ ჩერნოგორიის კაროლს. მას შემდეგ, რაც ავსტრიამ მიწა წამართვა, ხოლო იტალიამ ზღვაო, მე დამრჩა ცა და აქ ამოვედიო, უპასუხა ჩერნოგორიის მეფემ.

ნ. რამიშვილსაც ასე დაემართა. მას შემდეგ, რაც ბოლშევიკებმა მას საქართველო წაართვეს, ხოლო ნაციონალ-დემოკრატებმა ევროპა) ნ. რამიშვილის წერილიდან სჩანს, რომ ნაციონალ-დემოკრატებს მიმხრობია ემიგრაციაში მყოფი ახალგაზრდობა, მათ კავშირი გაუბამთ აგრეთვე ევროპის სხვადასხვა სახელმწიფოებთან და ჯგუფებთან და სხვა), ნ. რამიშვილს დარჩა მხოლოდ ცა, ე. ი. რომის პაპი და კენტერბერიის მთავარი ეპისკოპოსი!

ლეო შენგელაია.

კიდევ დაწესებულებათა გაეროვნების შესახებ

არა ერთხელ აღგვინიშნავს ჩვენი ჟურნალის ფურცლებზე ის სწორი და მიზანშეწონილი პოლიტიკა, როგორსაც აწარმოებს ხელისუფლება ჩვენ დაწესებულებათა გაეროვნების საქმეში. მიგვითითებია აგრეთვე იმ უკუღმართ მოვლენებზე, რასაც ხშირად ჰქონია ადგილი გაეროვნების გატარების დროს. უნდა აღვნიშნოთ, რომ გაეროვნება,—საქმის ქართულად წარმოება,—ჯერ კიდევ ვერ არის სასურველ სიმაღლეზე დაყენებული. აქ დამნაშავეა უმთავრესად სუბიექტიური პირობები.

ზოგიერთ დაწესებულებათა უფროსებმა, კარგად ვერ გაიგეს მთავრობისა თუ მმართველი პარტიის მიერ გაეროვნების გასატარებლად გამოცემული განკარგულებანი. ისინი, ალბად ფიქრობენ, თუ მიწერ-მოწერა სრულდება ქართულად, სიტყვები იწერება ქართული ასოებით თეთრ ქაღალდზე შავად, თუნდაც ეს იყოს საყველპურო ქართული, აზრი დამახინჯებული, სასაცილო და გაუგებარი. მათ მაინც ჰგონიათ, რომ დიდის წარმატებით ასრულებენ ხელისუფლების განკარგულებას გაეროვნების გატარების საქმეში.

ამ შემთხვევაში ჩვენ გვაინტერესებს როგორც გაეროვნების პრინციპის გატარების აუცილებლობის საკითხი, ისე თვით ქართული ენის ბედი, რომელსაც უთუოდ საფრთხე მოელის, თუ მას დროზე არ მიექცა სათანადო ყურადღება. ამ საკითხის გარშემო არა ერთხელ გამოვსულვართ ფაქტებით ხელში ჩვენი ჟურნალის ფურცლებზე. ჩვენ საჭიროდ და მიუცილებლად მიგვაჩნია მსგავსი რამ სიმახინჯის კვლავ გამომზეურება.

ჩვენ ვიცით, რომ გაეროვნების გატარება ჯერ კიდევ ადრე მეტად ძნელი გამოდგა განსაკუთრებით რკ. გზის სამმართველოსა და მის ქვე-მდებარე ორგანოებში. ვიცით მრავალგვარ პროვოკაციული ხმების გავრცელება, უმსგავსო საბოტაჟი, რამაც საგრძნობლად შეაფერხა საქმის ბოლომდე მიყვანა. და ყველა ამის უმთავრესი მიზეზი, იყო სამმართველოში მოთავსებული შავრაზმელები, რომლებიც არც ისე ცოტანი იყვნენ, და რომლებიც გარეკილ იქნენ საგანგებოდ დანიშნულ გამცხრილავ კომისიის მიერ. მაგრამ ამის შემდეგ განვლო ორმა წელმა და თუ რაიმე დეფექტი იყო, ამ ხნის ანმავლობაში თავისად შეიძლებოდა მისი სრულიად აღმოფხვრა, რომ მიღებული ყოფილიყო ენერგ. და გადამჭრელი ზომები, მაგრამ სამწუხაროდ რკ. გზ. სამმართველოს ამ მიმართულებით დიდათ არ შეუწუხებია თავი, ის დაკმაყოფილებულა ამ საქმის მხოლოდ ფორმალური მხარის შესრულებით, რის შედეგათ დღეს მეტად უნუგეშო მდგომარეობაში იმყოფება ქართული ენა რკ. გზის სამმართველოში. აი, მრავალთაგან ერთი, მაგრამ მეტად საგულისხმიერო მაგალითი:

„ა.-კ. ს. ფ. ს. რ. რკ. გზები. ცირკულიარულად. ყველა განმანაწილებელ სადგურების ტჩ. ტლ. ასლი დნ. ტრ. ტნ. და სხვა.

ამით ცხადდება საბარგო რონოდების გარეცხვის წესი. ის, სადაც რონოდებია უნდა იყვნენ გარეცხილი იმასთან მყოფი გასარეცხი სახელურის საშუალებით, რომელსაც ზედ აქვს მიბმული შემაერთებელი ქანჩი. ამ მიზნისთვის მიცემულ ორთქლმავლის მასაზრდოებელ ჩაფთან შესაერთებლად რეცხავს რონოდების საჭირო რაოდენობის თავის მუშების საშუალებით წევის დარგი ალჭურავს სადგურს გასარეცხი სახელურებით ტრმ-ის საშუალებით და ლირებულებას მიუფაქტურებს მოძრაობის განყოფილებას. საკითხი ორთქლმავალთა გუნდების შესახებ ორთქლმავალის მიერ სათბობ მასალის დახარჯვისათვის ნაჩვენები იქნება დამატებით. ტ. ლეონტიევი. სწორეა: ჯიბუტი".

(მაგრამ ვაი რომ არ არის სწორე მოქ. ჯიბუტი!) თუ რას ეხება რკინის გზის სამმართველოს ეს ცირკულიარი—ძნელია იმის გაგება, ვინაიდან აქ ისეა დამახინჯებული ქართული ენა, თვითეული სიტყვა, რომ რაიმე აზრის გამოტანა შეუძლებელი ხდება. ვფიქრობთ, რომ საკითხი ეხება ალბად რონოდების გაწმენდა-გასუფთავებას, მაგრამ რომელია ეს **„ჩაფები“** ორთქლმავალს, რომ „ასაზრდოებს“ ან როგორ რეცხავს „ის“ „საჭირო რაოდენობას“ თავის მუშების საშუალებით“, ვის, ან რითი „ალჭურავს“ (?) წევის დარგი, ან რას ნიშნავს ეს ლირებულების „მიუფაქტურება“, ან ნუ თუ რონოდები ირეცხებიან „იმასთან მყოფ **გასარეცხი სახელურის საშუალებით**“, რა არის ეს „სახელური“, ან რა ძალის პატრონია ის რომ რონოდას რეცხავს უწყლოთ? ყოველივე ეს გამოცანაა და უფრო უჩვეულო—ვიხემ ნამდვილი: „გამოცანას მოგახსენებთ, ბევრი არაფერიაო, ზოგან წითელ, ზოგან ყვითელ, ზოგან ალის ფერიაო“; მაგრამ ამ გამოცანის ახსნა უფრო ადვილია მათთვის, ვინც ეს ვითომდა „ცირკულიარი“ უნდა შეასრულოს. რამდენი სიტყვაა ამ „ცირკულიარში“, იმდენი სიმახინჯეა, რომელიც აქარწყლებს და არარად ხდის არა მარტო გაეროვნების პრინციპს, არამედ ამახინჯებს, რყვნის ქართულ ენას. რისთვის, ან ვისთვის იწერება ასეთი „ცირკულიარები“, როცა მისი შინაარსი სრულიად გაუგებარია და მაშასადამე ვერც ვერავინ შესძლებს მის შესრულებას? ჩვენ არ შევცდებით თუ ვიტყვით, რომ მსგავსი ცირკულიარების შინაარსი გაუგებარია თვით **ჯიბუტებისთვისაც კი**, რომელნიც ასე გაბედულად ადასტურებენ მის „სისწორეს“. რატომ ასე უნაყოფოდ იხარჯება ამ საქმისათვის უამრავი ფულები? დაშვებულ სიმახინჯეს ხომ გაცილებით სჯობდა ისევ რუსულად ეწარმოებინა მიწერ-მოწერა; სად უნდა ვეძიოთ დამნაშავე? აქ რაღა თქმა უნდა არაფერ შუაშია ლეონტიევი, რომელიც ალბად ამ.-კ. რკ. გზის მასშტაბით ეწევა მუშაობას, და შეიძლება არც ჯიბუტიც, რომელმაც დაადასტურა ეს ცირკულიარი ალბად მისი რუსული ტექსტის შინაარსის მიხედვით, აქ დამნაშავეა განყოფილებათა ზოგიერთი მთარგმნელები, რომელთა სპეციალური შტატი არსებობს რკ. გზ. სამმართველოში და რომელთა ხელითაც ხდება ეს ბოროტმოქმედება. ითარგმნება რკ. გზ. განკარგულებები რუსულიდან ქართულად და „ითარგმნება“ უმეტეს შემთხვევაში ისე „შინაარსიანად“ და ისეთივე „ქართული ენით“, რომლის ერთი ნიმუში ზევით მოვიყვანეთ“.

სად წავა ამას იქით ქართული ენის დამახინჯება? ხაზი მიდის გაეროვნების გზაზე, ხოლო სამმართველო კი ენის დამახინჯების გზაზე. საჭიროა ენის მცოდნეთა შერჩევა, საჭიროა ქართველები იქნან მიღებული ისეთ თანამდებობაზე, სადაც უხდებათ ქართულად საქმის წარმოება, თუმცა თარგმნისათვის არ კმარა მარტო ქართველობა. არიან ჩვენში ორივე ენის კარგად მცოდნენი—უკეთუ შესაფერ სასყიდელს მიიღებენ—შეიძლებოდა მათი გამოყენება, მით უმეტეს რკ. გზ. სამმართველოს მიწერ-მოწერის თარგმნა ეხლა, როცა არსებობს ტეხნიკურ სიტყვათა ლექსიკონი სატერმინოლოგიო კომისიები და გვაქვს ორი-სამი წლის გამოცდილება, არც ისე ძნელი საქმეა.

—ია.

თომა შრომელაძეს

წერილი 8.

წინა წერილში მე დაგიმტკიცე, რომ საზღვარგარეთელი „ლიდერების“. ორივე ნოების „სადირექტივო“ წერილები გაჟღენთილია პროვოკაციისა და ავანტიურის სუნით. მაგრამ ეხლა განვიხილოთ საკითხის მეორე მხარე, რომელსაც აქვს საქართველოს ბედისათვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა: სასურველია თუ არა საქართველოსთვის „გადატრიალება“, რასაც ასე გულის ფანცქალით ელის ემიგრაცია, მოიგებს თუ წააგებს საქართველო არსებული წესწყობილების დამხობით, ან რა ძალა იქნება, ის რომელიც საქართველოს დღევანდელ პოლიტიკურ ვითარებას შესცვლის, ვინ იქნება შემდეგ მისი ბატონ-პატრონი?

ვინც თვალყურს ადევნებს დღევანდელ საერთაშორისო პოლიტიკის მსვლელობას, ვისაც ოდნავ მაინც შესწევს უნარი პოლიტიკურ ანალიზისა, ვინც სამუდამოთ არ არის შეპყრობილი პარტიული ჟინით და „კერპთაყვანისმცემლობით“, ვინც დაბრმავებული არ არის კომუნისტების სიძულვილით და მიუდგება საკითხს ობიექტიურად, მისთვის არც ისე ძნელია ამ კითხვაზე პასუხის გაცემა, საჭირო არ არის დიდი თავის მტვრევა იმისათვის, რომ წარმოვიდგინოთ საქართველოს პერსპექტივები. მაგრამ, შენ იცი, რომ ჩვენშიც მოინახებიან კიდევ პოლიტიკურად გაუკურნებელი სენით, მათი მორჯულება მეტად ძნელია, მათ სამარე თუ გაასწორებს, მხოლოდ მე და შენი მიწერ-მოწერა მათთვის „მგლის თავზე სახარების კითხვაა“, მე ამაში დარწმუნებული ვარ, მე მათი მორჯულების იმედი დიდი ხანია რაც დავკარგე, იმათ ჯანი გავარდესთ, აღარ დავეძებ, მაგრამ სამწუხარო ის არის, რომ ამ ყოფილ პოლიტიკურ მოღვაწეებს, არ შეიძლება არ ჰყავდეს ჩვენში კიდევ თითოოროლა ამყოლ-დამყოლი, რომლებიც თვითონ ვერ ერკვევიან ეხლანდელ გართულებულ პოლიტიკურ მდგომარეობაში და იმყოფებიან ამ „გავლენიანი“ ხალხის გავლენის ქვეშ და შენ იცი, როგორ „ობიექტიურად“ საუბრობენ ისინი თავის მრევლში დღევანდელ გართულებულ მდგომარეობის შესახებ, რომელზედაც დამოკიდებულია საქართველოს მომავალიც.

და ვფიქრობ, ამ უკანასკნელთათვის მაინც ექნება მნიშვნელობა მე და შენს საუბარს.

როგორ სდგას დღეს საკითხი? ძალიან მარტივად: დღეს ერთმანეთს დაეჯახენ შრომა და კაპიტალი ისეთი სისასტიკით როგორც არასოდეს. სწარმოებს სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლა ამ ორ ძლიერ ძალთა შორის, ან ერთი უნდა დაიმსხვრეს ან მეორე, საშუალო, შემარიგებელი ძალა უკვე აღარ არსებობს, ეს შენთვის მაინც ნათელია. შრომის გამეფებისათვის ბრძოლის დროშა მაგრად უჭირავს ხელში საერთაშორისო პროლეტარიატს, მუშათა კლასს, რევოლიუციონურ გლეხობას. ამ ბრძოლის ავანგარდი, ხელმძღვანელია დღეს რუსეთის დარაზმული მუშათა კლასი, მჭიდროთ შეკავშირებული საბჭოთა დროშის ქვეშ. ათი წელიწადია, რაც საბჭოთა კავშირი აწარმოებს ამ დიდ ბრძოლას, რამაც შეიწირა რაოდენიმე მილიონი სიცოცხლე, მაგრამ „ცუდათ არ ჩაუვლია ამ განწირულ სულისკვეთებას“, დღეს ყველა ხედავს იმ დიდ გამარჯვებებს, რომელიც მოიხვეჭა დღეს რუსეთის მუშათა კლასმა როგორც ეკონომიურ, ისე კულტურულ ფრონტზე. რა თქმა უნდა იყო და არის შეცდომები რევოლიუციონურ ბრძოლის მსვლელობის დროს, იყო მრავალი ექსპერიმენტები, რომელსაც შეიძლება მოჰყვა მწარე შედეგები, მაგრამ როგორ შეიძლებოდა შეუცდომლად მუშაობა მსოფლიოში პირველად შრომისა და მუშურ-გლეხური სახელმწიფოს მშენებლობის დროს. რუსეთის რევოლიუციის შეცდომები გაკვეთილი იქნება მთელი მსოფლიოს სოციალურ რევოლიუციისათვის და ესეც ხომ რუსეთის რევოლიუციის ერთგვარ მონაპოვრად უნდა ჩაითვალოს. რუსეთის რევოლიუციის მემატიანე ამ შეცდომებსაც განსაკუთრებული ყურადღებით აღნიშნავს.

ვინ იცავს მეორე ფრონტს, ვინ მფარველობს კაპიტალს, ე. ი. ვინ იბრძვის შრომის გამეფებისა და პროლეტარიატის გაბატონების წინაალმდეგ? ამ ფრონტზე მრავალი კატეგორიის ხალხია, აქ არიან: კაპიტალისტ-იმპერიალისტები, მონარხისტ-ფაშისტები, საერთაშორისო სოციალ-დემოკრატიული და სხვა ერთ დროს პოლიტიკური პარტიები. დიახ, დამიჯერე ყველა ამათ ბლოკი აქვთ კომუნისტურ პარტიის წინაალმდეგ, რომელიც დღეს მთელ მსოფლიოში იცავს და იბრძვის კომუნიზმის დროშით. საბჭოთა კავშირის წინაალმდეგ ბრძოლაში ესენი ყველა ერთად არიან, ხელი-ხელ ჩაკიდებული ებრძვიან კომუნისტებს. მაგრამ ჯერ-ჯერობით გამარჯვების სასწორი მტრებისაკენ მაინც არ გადახრილა, პირიქით, რაც მეტი ხანი გადის იმდენად სუსტდება მათი ფრონტი და ძლიერდება რუსეთის რევოლიუციის გავლენა, ამის თავდებია ჩინეთის რევოლიუცია, რომელიც პირმშო შვილია რუსეთის რევოლიუციის და აგრეთვე იმპერიალისტურ ქვეყნებში გაძლიერებული მუშათა კლასის გავლენა და მოძრაობა. აი, სწორედ საბჭოთა კავშირის ამ ახალმა გამარჯვებებმა დაუბნია ამ ხალხს დავთარი, მიტომ დაჰკარგეს მათ სწორასწონობა და თუ ამდენხანს ქურდულად აწარმოებდენ ბრძოლას საბჭოთა კავშირის წინაალმდეგ, დღეს გადავიდენ აშკარა შეტევაზე. ამ მდგომარეობის შედეგია ინგლის-რუსეთის ურთიერთობის გამწვავება, ტერორისტული აქტები, და სხვა.

ვის მხარეზეა ჩვენი ემიგრაცია, ჩვენი ყოფილი ლიდერები, ვის უმშვენებენ ისინი მხარს? რა თქმა უნდა ისინი მოკლებული არიან იმ ძალებთან, რომლებიც ებრძვიან კომუნიზმს, ე. ი. ისინი მოქმედებენ იმპერიალისტ-მონარქისტებთან ერთად. დღეს ეს აშკარაა. მათი უკანასკნელი „მუშაობა“ ამას ნათლად ამტკიცებს აუარებელი საბუთები შემეძლო მოყვანა ნათქვამის დასადასტურებლად მაგრამ ამ საბუთებს შენც კარგად იცნობ და სხვაც. მაგრამ იმპერიალისტებ-მონარქისტებთან ყოფნას, მაინც მალავენ ეს „სოციალისტურ“ მანტიაში გახვეული ხალხი, ფარავენ ამას ჩვენს მოსატყუებლად, თვალების ასახვევათ და „გაკვირვებით“ და „აღშფოთებით“ გვაცნობებენ სპ. კედიასა, კვინიტაძისა და სხვა ამ გვარის ჯურის ხალხის გაფაშისტებას, მათ მოღალატეობას ქართველი ერის წინაშე. ამაზე შორს წავა პოლიტიკური თაღლითობა? თვითონ ჩვენი „ლიდერები“ კომუნისტების წინაალმდეგ ბრძოლაში უკავშირდებიან არა მარტო ფაშისტებს, პაპებსა და მთავარ ეპისკოპოსებს, არამედ თვით ჯოჯოხეთსაც კი დაესიძებიან, ოღონდ დაარღვიონ საბჭოთა რუსეთი და მასში შემავალი საბჭოთა საქართველო და ამავე დროს კედიას, კვინიტაძეს და კომპანიას უყიჟინებენ ფაშისტების მხარეზე გადასვლას. დამერწმუნე, თავის ბუნებისა და მსოფლმხედველობის მიხედვით ამ უკანასკნელთ უფრო სწორი გეზი აუღიათ, მათი პოლიტიკური ალღო უფრო უტყუარია, ვინემ ნ. რამიშვილსა და მისი თანამოაზრეებს; მათ კარგად აქვთ შეგნებული, რომ თუ რომელიმე ძალამ შესძლო საბჭოთა კავშირის დამხობა—ეს იქნება უსათუოდ იმპერიალისტურ-ფაშისტურ-მონარქისტული, ე. ი. კომუნიზმის ნანგრევებზე აღმოცენდება ფაშიზმი და მონარქიზმი და რა თქმა უნდა ამ თავითვე სჯობია მათთვის ფაშისტებთან საქმის მოგვარება, „გამარჯვებამდე“ მათთან საერთო ენის გამონახვა, რასაც კიდევაც მიაღწიეს სპ. კედიამ და კომპანიამ. ჩვენი ემიგრაციის „ლიდერებმაც“ კარგად იციან ეს და თუ არ იციან, და მათ კიდევ იმედი აქვთ საერთაშორისო სოც.-დემოკრატიის, რომელიც დიდი ხანია, რაც გადაიქცა იმპერიალისტების დამხმარე იარაღათ, ხოლო პოლიტიკურად კი ცოცხალ ლეშათ ,ან სხვა რომელიმე მესამე ძალის, ეს ხომ უდაო შეცდომაა, რომლის გამოსაცნობათ არ არის საჭირო დიდი ნიჭი და პოლიტიკური ფილოსოფია, ამას მე და შენისთანა პატარა კაცებიც კი ნათლად ვხედავთ დღეს და ნუ თუ ასე დაბრმავდენ, დაჰკარგეს

ყოველგვარი პოლიტიკური უნარი ჩვენმა „ლიდერებმა“, რომ ამას ვერ ამჩნევენ?! და თუ ეს მდგომარეობა მათ გათვალისწინებული აქვთ, ე. ი. იციან, რომ საბჭოთა კავშირის ბატონობის დამხობის შემდეგ რუსეთში და, რა თქმა უნდა ჩვენშიაც გამეფდება მონარქია, რომლის შავი რეაქცია გაანადგურებს, მოსპობს რევოლიუციის ყოველგვარ მონაპოვარს, რისთვის რაოდენიმე ათეული წლების განმავლობაში თავგანწირულ ბრძოლას აწარმოებდა ჩვენი ერის საუკეთესო ნაწილი ნ. ჟორდანიასა და სხვების მეთაურობით, თუ მათ წარმოდგენილი აქვთ, რომ ეხლანდელი რუსეთის ნანგრევებზე აღმოცენდება მონარქიზმი, რომლის მონობის ქვეშ 120 წლის განმავლობაში სასიკვდილოდ ლაფავდა ქართველი ერი, მაშინ კიდევ უარესი—ისინი შეგნებულად ჩადიან ღალატს თავისი ერისა და რევოლიუციის წინაშე, ნუ თუ ფიქრობს ნ. რამიშვილი, რომ ჩემბერლენი და მისი დამქაშები მიტომ ებრძვიან კომუნიზმს, რომ ძალიან უყვართ მენშევიზმი, დაგვიჯეროს ყველამ, რომ საბჭოთა რუსეთის წინააღმდეგ მებრძოლ ფრონტის გმირებს არც ერთი ჯურის სოციალისტი არ უყვარს, არც ერთ პოლიტიკურ პარტიებს არ დაინდობს მუსოლინ-ჩემბერლენები, მათთვის დიდი მტერის, რუსეთის დამარცხების შემდეგ ყველა პარტიებს მუსრს გაავლებს შავი რეაქცია, რომლის ტალღები არც რამიშვილისტებს დაზოგავს, მათაც არაფრად ჩაეთვლება ეხლანდელი ერთგულება, ისინიც დაისჯებიან ძველი „სოციალისტური ცოდვებისათვის“.

მაშ რა უნდა ამ ხალხს, რას გვაწუხებენ, რატომ გვირღვევენ თავისი „ყურადღებით“ და ემისრებით მყუდრო, მშვიდობიან შრომას და ცხოვრებას, რა სურთ ჩვენგან, მსხვერპლი? რისთვის, რატომ? განა საკმარისი არ არის აგვისტოს მსხვერპლიო, შემეკითხები შენ, დე, ამ კითხვებზე პასუხი გასცეს ისტორიას ჩვენმა ემიგრაციამ და მისმა გზა აბნეულმა ლიდერებმა, მე და შენი და ყველა კეთილშობილი მოქალაქის მოვალეობა კი არის შევაგნებინოთ ჩვენი მასის შეუგნებელ ნაწილს, რომ გადატრიალება“ ჩვენთვის დამღუპველია, რომ „გამართლდეს“ მესამე ხაზი და მოხდეს ომი და უთანასწორო ბრძოლაში დამარცხდეს საბჭოთა კავშირი, ჩვენ უნდა საბოლოოთ გამოვეთხოვოთ ჩვენს დამოუკიდებლობას, რევოლიუციის ყოველგვარ მონაპოვარს. და დავიდგათ კისრად მონობის მძიმე უღელი. ეს უნდა გაიგოს, შეიგნოს ყველამ საქართველოში, ვისთვისაც კი ძვირფასია მისი მომავალი.

გ. სოფლიშვილი:

ყოფ. მენშევიკ და უპარტიო ქალთა კრება

28 ივნისს შესდგა ქარხანა „მკერავი“-ს ყოფილ მენშევიკ და უპარტიო ქალთა კრება, სადაც მოხსენება გააკეთა ამხ. გ. სულაქველიძემ.

მომხსენებელი შეეხო თანამედროვე პოლიტიკურ მდგომარეობას, აღნიშნა იმპერიალისტური ქვეყნების მზადება მშრომელთა რესპუბლიკების საწინააღმდეგოდ, და აღნიშნა ქართული ემიგრაციის „მუშაობა“ საერთაშორისო გართულებებთან დაკავშირებით, და ის წერილები ჟორდანია-რამიშვილის მერ გამოგზავნილი საქართველოში, აჯანყების სახელმძღვანელოდ, რომელიც წარსულ კვირაში გამოქვეყნდა ქართულ პრესაში. მოხსენების დასასრულ ამხ. სულაქველიძემ აღნიშნა, რომ საქ. მშრომელი რესპუბლიკების მუშათა კლასი ერთგულ დარაჯათ უდგია რევოლიუციის მონაპოვარს, ის პოლიტიკურად და ეკონომიურად მჭიდროთ გადაეჯაჭვა რუსეთის მუშათა კლასს და არავის ნებას არ მისცემს ომში იქნას ის ჩათრეული, ან კიდევ ჟორდანია-რამიშვილის ავანტიურისტულ ზრახვებს აჰყვეს.

მოხსენების მოსმენის შემდეგ კრებამ მიიღო შემდეგი დადგენილება:

„ქარხანა „მკერავი“-ს მრავალრიცხოვანმა კრებამ, მოისმინა რა მოხსენება ამხ. გ. სულაქველიძისა, საერთაშორისო მდგომარეობის და საზღვარ-გარეთ გახიზნულ ემიგრაციის ავანტიურისტულ გეგმების შესახებ, რის განმეორებაც იქნება 1924 წლის აგვისტოს დღეებისა, აღშფოთებას გამოსთქვამენ და აცხადებენ, რომ იმპერიალისტურ ქვეყნების საომარ მზადებას საბჭოთა ქვეყნების წინააღმდეგ გადადგმულს, რომელიც მიმართული იქნება მათი მშვიდობიანი სახელმწიფოებრივ აღმშენებლობის დასაშლელად, სასტიკ წინააღმდეგობას გაუწევენ და არავის ნებას არ მისცემენ კვლავ ჩაითრიონ მათი შვილები, მამები, ძმები და ქმრები სისხლიან ომებში და ავანტიურებში. ისინი ფიცსა სდებენ, რომ გვერდში ამოუდგებიან საბჭოთა მთავრობას და მზად არიან მთელი მათი ძალღონით აწარმოონ ის უდიდესი აღმშენებლობითი მუშაობა, რასაც საბჭოთა ხელისუფლება ეწევა მშრომელი ხალხის საკეთილდღეოდ“..

მოკლე ინფორმაციული მოხსენება გააკეთა ო. ბაქრაძემ, რომელიც შეეხო ყოფილ მენშევიკ ქალთა სექციის დაარსებას და მისი მუშაობის მიზნებს. მოხსენებას მკერავი ქალების უპარტიო ნაწილი სრულის კმაყოფილებით შეხვდენ და გამოსთქვეს სურვილი თითონაც შეუერთდენ ყოფილ მენშევიკ ქალთა სექციას და ენერგიული მუშაობა აწარმოონ მათთან ერთად.

ამ მიზნით საზოგადო კრებამ აირჩია რწმუნებულებად შემდეგი ამხანაგები: ბარამიძე, ცანავა, ტუსკია, დევდარიანი, ზარიძე, ჩაჩხიანი, დეკანოზიშვილი.

რწმუნებულებს კრებამ დაავალა ყოფილი მენშევიკი ქალების აღრიცხვაზე აყვანა და მათი სექციასთან დაკავშირება.

საყურადღებო სიტყვა წარმოსთქვა კრების თავმჯდომარე ქალმა ს. ზარიძემ, რომელმაც სხვათა შორის სთქვა შემდეგი: ჩვენ მკერავი ქალები ვკერავთ წითელი ჯარის ტანისამოსებს, ვიცით რომ წითელი ჯარი იფარავს ჩვენს ქვეყანას და რევოლიუციის მონაპოვარს ევროპის ყვავ-ყორნებიაგან, ამიტომ თუ საჭირო იქნება წითელ ჯარს ჩვენ იარაღით ხელში ამოუდგებით ყოველ საჭიროების დროსო. ილაპარაკეს აგრეთვე სხვა ქალებმაც—ცანავამ ტუსკიამ და ბარამიძემ.

დამსწრე.

მომხმარებელი კოოპერაცია ქუთაისის მაზრაში

კოოპერაციის ადგილი და მაზედ დაკისრებული როლი ჩვენი ეკონომიკის ყოველ სფეროში საზოგადოებრივობის არც ერთ წრეში ეხლა დავას არ იწვევს. ხელისუფლებამ მას უმძიმესი და უდიდესი პრობლემის გადაჭრა დააკისრა თავის ეკონომიური პოლიტიკის განხორციელებისა და მშრომელი მასების ეკონომიური განთავისუფლების მიზნით, რომლის განსახორციელებლათ მან კოოპერაციას შეუქმნა პირობა განუსაზღვრელი განვითარებისათვის, მისცა სრული შესაძლებლობა ბრძოლა აწარმოოს კერძო კაპიტალის წინააღმდეგ, უწევს ფინანსიურ დახმარებას და აღჭურვა უპირატესი უფლებებით, რომელსაც სრულიად მოკლებულია ბურჟუაზიული ქვეყნების კოოპერაცია.

მართალია, ამ დიდი მიზნისათვის დღევანდელი კოოპერაცია სავსებით ვერაა მომზადებული, მაგრამ უდავოა, რომ მთელი ენერგია და ნებისყოფა კოოპერატიული აქტივისა აქეთკენაა მიმართული და ჩვენი ქვეყნის ეკონომიურ და პოლიტიკურ ზრდასთან და განვითარებასთან ერთად ისიც, კოოპერაცია, შეუჩერებლივ იზრდება, ჯანსაღდება და ფრთებს შლის. საილიუსტრაციოთ ჩვენ აქ მოვიყვანთ პატარა ცნობებს სამომხმარებლო კოოპერაციიდან ქუთაისის მაზრაში, საიდანაც ჩვენი მკითხველი გაეცნობა მისი ეხლანდელ მდგომარეობას:

კოოპერატივების ადგილმდებარეობა	დუქნები 1/10—926 წ.	დუქნები 1/4—1927 წ.	საწარმოო ერთეულ. 1/10—926 წ.	საწარმოო ერთეულ. 1/4—1927 წ.	წევრთა რაოდენობა 1/10—926 წ.	წევრთა რაოდენობა 1/4—1927 წ.	წევრთა რაოდენობა მათ შორის ქალები	საპაიო თანხა 1/10—926 წ.	საპაიო თანხა 1/4—927 წ.	საკუთარი თანხების რაოდენობა ბრუნვაში	ღარიბებს გლეხთა ფონდში გადარიცხული თანხები		შეძენილი საქონლის რაოდენობა 1/10—1/4-მდე 1927 წ.	ზედნადები ხარჯები	ცეკავშირ. შეძენილი საქონელი %-ში	სათანაბრო გადასახადი	
ტყიბულის	9	9	13	8	1941	1992	26	8137	9990	19227	760	—	85562	11947	57,%	15132	54
ორპირის	4	4	1	1	649	649	30	1559	1945	1533	80	—	25969	1064	65,5%	1600	08
კურსების	2	2	—	—	263	301	19	949	1162	2118	295	—	28114	1212	48,9	1110	08
სვირის	4	3	—	—	632	671	4	1191	1368	5539	145	■	48727	3191	67,5	3201	74
მუხიანის	5	5	1	1	927	936	20	2068	2178	—	—	—	20275	1105	80,4	1003	02
დ. ჯიხაიშის	2	2	1	1	611	633	—ॱ	1101	1291	881	106	—	18636	943	44,	603	20
ხონის	21	22	6	6	4408	4710	99	12272	14838	128158	2575	—	299106	17201	50,6	26536	70
ვანის	3	2	—	—	1302	1316	—	2114	2231	—	—	—	9604	1267	92,0	1082	34
სამტრედიის	18	14	7	3	2167	2732	174	6034	8137	22514	1537	—	301486	14603	35,4	16925	79
საპაიჭაოს	1	1	—	—	204	422	4	671	1230	6908	471	60	9462	1343	30,0	815	72
საჯავახოს	8	8	2	2	1556	1680	67	4771	5308	6973	566	—	61157	2431	46,5	1418	02
ტობანიერის	1	1	2	1	1251	1250	64	2138	2332	15727	678	—	22479	1236	90,0	1694	80
ამაღლების	1	1	1	1	502	531	3	662	883	—	60	—	11485	643	31,	1092	82
ზეინდარის	3	3	1	1	665	696	—	1545	1817	1282	59	30	17533	526	50,	580	50
ბაღდათის	10	10	1	1	1608	1878	57	3430	5226	9706	1000	—	68400	4104	45,7	7316	75
წყალტუბოს	5	5	1	1	930	1110	29	3627	4218	—	348	—	43168	1962	68,	4155	05
ქუთაისის	32	32	8	8	8112	8696	1234	19406	23489	104000	3000	—	997896	333614	33, %	60280	80
სიმონეთის	2	2	1	1	249	482	8	1116	1837	5025	355	20	16386	1418	53,	1125	60
ს უ ლ . . .	131	126	46	36	27977	30685	1838	72791	89481	329591	12036	10	2185445	399810		145615	55

აქ აღნიშნული კოოპერატიული ერთეულებიდან ზოგიერთს, თავის საკუთარი 1 მანეთზე ბრუნვაში ნასესხი თანხა მოუდის მაგ.:

ჯიხაიშისას	13 მან. 20 კაპ.
ორპირისას	7 „ 80 „
სამტრედიის	8 „ 50 „

ხოლო არიან ისეთებიც, რომელთაც თავის საკუთარ 1 მანეთზე ბრუნვაში ნასესხი თანხა არ აღემატებათ მაგ.:

ტობანიერისას	22 კაპ.
საპაიჭაოს	33 „

მაშინ, როდესაც ნორმალურ შეფარდებათ მიღებულია საკუთარ 1 მანეთზე ბრუნვაში ნასესხი თანხათაგან მხოლოდ 2 მ. 50 კ.

კოოპერაციის ირგვლივ მოსახლეობის ყველა წრის შემოკრება; მისი სრული ნდობის მოსაპოებლად, მომხმარებელთათვის საქონლის დასაახლოებლად, თუნდაც ამისათვის საქონლის ჩამოტარება შეიქნეს საჭიროდ, წევრებისათვის კოოპერაციის მუშაობის სარგებლიანობის დასანახავად და მისი სრულიად ნათელ-საყოფად წევრთა დასაინტერესებლად უპირატესობით, პროც. და პრემიის მიცემით, აპარატის რაციონალიზაციისა და გასამარტივებლად და აგრეთვე უკიდურესი მომჭირნეობის ჩასატარებლად და ზედნადები ხარჯების მინიმუმამდე შესამცირებლად, და არ შეიძლება არ აღინიშნოს, რომ, ადგილებში, ამაზე მუშაობაში უნარი არ გამოეჩინოსთ კოოპერატიული ერთეულების მესვეურთ, თუმცა აქა-იქ დეფექტებსაც ქონებია და აქვს დღესაც ადგილი.

ბაზრის მოწესრიგებასა და საცალო ფასების დაკლების კომპანია მტკიცეთ იქნა ჩატარებული, და ბაზრის კოოპერატივებში ყოველგან 10 პროც. საქონელზე ფასების დაკლება მიმდინარე თვის 1-ლ ივნისიდან სავსებით გატარებულია.

ამჟამად ჩვენი კოოპერაციისათვის უმთავრეს საჭირბოროტო საკითხად უნდა ჩავთვალოთ ე. წ. სათანაბარო გადასახადები, რომელიც თუ სათანადო უწყების მიერ გადასინჯული არ იქნა და ამ ნიადაგზე კოოპერატივების მდგომარეობა არ შემსუბუქდა, უეჭველია, წინსვლის ნაცვლად, მისი განვითარების მსვლელობა, სულ მცირე, 50 პროც. დაავადდება.

ეს მით უფრო საჭიროა ეხლა, როცა იმათი საქონლით დატვირთვის შესაძლებლობა ახლო მომავალში არ არის.

იუსტინე ხონელიძე.

იაკობ გოგებაშვილი

გასულ თვეში შესრულდა 15 წელი, რაც გარდაიცვალა მესამოცე წლების დიდი ნაამაგარი, საზოგადო მოღვაწე და თავის დროის ბუმბერაზი პედაგოგი იაკობ გოგებაშვილი. მან ჩაუყარა საძირკველი ქართულ სკოლას, მან შექმნა ჩვენში სწავლა-აღზრდის მტკიცე ფუძე, რომელზედაც მომაგრდა და გაიზარდა ჩვენი სკოლა. მან თავის დროზე გაუსინჯა პულსი მომაკვდავ ქართულ სკოლას, კარგად შეისწავლა მისი ჭირ-ვარამი, კიდევაც გამოუძებნა მას მოსარჩენი მალამო: **მისი „დედა-ენა“, „ბუნების კარი“**, უებარი წამალი იყო ჩვენი სკოლის გამოსანჯანსაღებლად. ვინ არ იცნობს ამ სახელმძღვანელოებს, მათ სახელებთან დაკავშირებულია ჩვენი ბავშობა, წერა-კითხვის შესწავლის პერიოდი, ლამაზი მოგონებანი, რომელიც მუდამ წარუშლელი დარჩება ქართული სკოლის ისტორიაში.

მეტად ძნელი იყო იმ დროს მოღვაწეობა პედაგოგიურ ასპარეზზე, საკმაოდ ყავდა იმ დროს ჩვენ სკოლას მტრები, თვითმპყრობელობის აგენტების სახით, რომლებიც წარმოგზავნილი იყვნენ ჩვენში, ჩვენს „გასანათლებლათ“ და „ჭკუის სასწავლათ“. ეს ვაჟბატონები მეტად უწყობდენ ხელს ანტი-პედაგოგიურ და ანტინაციონალურ პოლიტიკის გაძლიერებას ჩვენ სკოლაში; სასტიკად სდევნიდენ ეროვნულ სულს ქართულ სკოლიდან და არც ისე დიდი ხნის ამბავია, რომ ამ „პედაგოგებმა“ „ძაღლის ენათ აღიარეს ქართული ენა სკოლაში. ამ შავ ძალებს, რომელიც დაღუპვისაკენ მიაქანებდენ ჩვენ სკოლას, სასტიკად ებრძოდა განსვენებული ი. გოგებაშვილი; სიტყვით, საქმით, მეთოდიურათ და დიდაქტიკურათ ჩინებულად შედგენილი სახელმძღვანელოებით, პრაქტიკით, ყოველგვარი საშუალებებით, უმტკიცებდა ამ ვაჟბატონებს თავის ანტიპედაგოგიურ მოღვაწეობას, რომლის წყალობით მათ გაამეფეს ქართულ სკოლაში სქოლასტიკა და სწავლა-აღზრდის დამღუპველი პრინციპები. თითქმის სულ მარტო იყო ამ ბრძოლაში განსვენებული იაკობი, მაგრამ მაინც იერიშებით იგერებდა ჩვენი სკოლის მტრებსა და ორგულთ, რკინის ენერგიით, ღრმა პედაგოგიური ცოდნით შეიარაღებული ის მუდამ ამარცხებდა თავის მოწინააღმდეგეთ.

მარტო პედაგოგიური სარბიელით არ განისაზღვრება ი. გოგებაშვილის მოღვაწეობა. ის მესამოცე წლების მოღვაწეებთან ილიასთან და სხვებთან ერთად აქტიურ მონაწილეობას იღებდა ჩვენი საზოგადოებრივი ცხოვრების ყოველგვარ საკითხებში. იმ დროს არ დაწყებულა ჩვენში არც ერთი კულტურული საქმე, რომ განსვენებულს მონაწილეობა არ მიეღოს. გარდა სახელმძღვანელოებისა, მას აქვს დაწერილი კიდევ რამოდენიმე წიგნაკი. აუარებელი პუბლიცისტური და ლიტერატურული წერილები, იმ დროს წამოჭრილ სხვადასხვა საჭირბოროტო საკითხების შესახებ. ხსენებული წერილები ერთ დიდ ტანიან წიგნათ გამოსცა ჩვენი სკოლის დიდმა მუშაკმა— განსვენებულმა **ლ. ბოცვაძემ,** რომელიც იმ დროს რედაქტორობდა ერთად-ერთ პედაგოგიურ ჟურნალ „განათლებას“. და განაგრძობდა ი. გოგებაშვილის გზით სიარულს.

განათლების კომისარიატს გადაწყვეტილი აქვს ამა წლის ოქტომბერში უფრო ფართო მასშტაბით აღნიშნოს ი. გოგებაშვილის გარდაცვალების 15 წლის თავი, დაწვრილებით ჩვენც მაშინ განვიხილავთ მის პედაგოგიურ და საზოგადოებრივ მოღვაწეობას, ეხლა დასასრულ ვიტყვით მხოლოდ იმას, რომ განსვენებულის ხსოვნა ისე ლამაზათ არის გადაკვანძული ჩვენ სკოლასთან, მის აღორძინებასთან, რომ მას არ დაივიწყებს ქართველი ხალხი, სანამ კი იარსებებს ქართული სკოლა და იცოცხლებს ქართველი მასწავლებელი.

გრ. მა—ნი.

სასოფლო ბეღელი

ბევრს ვლაპარაკობთ საერთო პოლიტიკურ საკითხების გამუქებასა და გახმარტების გარშემო. დღეს მთელი საბჭოთა კავშირის რესპუბლიკების ყურადღება იქითკენაა მიქცეული და ხელმძღვანელი პარტიაც მუშურ-გლეხურ ხელისუფლებისა დაჭიმული ნერვებით შეჰყურებს რევოლიუციის გარეშე და შინაურ მტრებს და უკანასკნელთა ყოველ მოძრაობას, რომელიც მიმართულია ჩვენს საწინააღმდეგოთ, დარაჯათ უდგას, რომ საჭიროების დროს თავის გარშემო ქეჰქმნას კლდესავით მაგარი სიმაგრე, რომელზედაც შეიმუსრება ყოველგვარი თავისუფლების მოღალატე და მომხდური; მაგრამ იმავე დროს ჩვენში სწარმოებს უდიდესი აღმშენებლობითი მუშაობა. ეს ყველასთვის აშკარაა, მაგრამ მიუხედავად ამისა, ჩვენს სოფლის ცხოვრებაში ძალიან ხშირად შეხვდებით ისეთ პირველ შეხედვით პატარას, მაგრამ უაღრესად დიდ მნიშვნელოვან საკითხებს, რომლის გადაჭრაც აუცილებელ საჭიროებას წარმოადგენს, როგორც პოლიტიკური თვალსაზრისით, ისე უმთავრესად ეკონომიურად.

ვინც დღეს სოფლის ცხოვრებას უკვირდება, ის ადვილად ამჩნევს იმ დიდ გარდატეხას, რომელსაც განიცდის სოფლის მშრომელი მასა:გლეხობა გულდამშვიდებით შრომობს მხარში უდგია ადგილობრივ ხელისუფლე-

ბას, ჭირში და ლხინში მისი განუყრელი თანამგზავრია თითო ოროლა გამონაკლისი ყველგან შეიძლება და ისინი ანგარიშში მისაღები არ არიან, მასთან დარჩება ის სამუდამოთ. ის უკანასკნელ სისხლის წვეთამდე არავის დაუთმობს იმ თავისუფლებას, რომელიც ოქტომბრის დიდმა რევოლიუციამ მოუპოვა მას და სახელმწიფო და საზოგადო ასპარეზზე გამოიყვანა იგი, როგორც ბატონ-პატრონი და უფლებამოსილი.

ეს რომ ასეა, ამას მტკიცება არ უნდა—თვით ცოცხალი ფაქტები ღაღადებენ ამას იმ ყოველ დღიური საქმიანობით, რომელსაც აწარმოებს საბჭოთა ხელისუფლება სოფლად და ქალაქათ: ზაჰესი, რიონჰესი, აჭარისტანის, აბაშის და სხვა ელსადგურები, ქაღალდის ფბრიკა, ჭაობების ამოშრობა, აბრეშუმის ფაბრიკები სხვადასხვა ადგილას საქრთველოში, უკანასკნელი გადაწყვეტილება საქართველოს წყალთა მმართველობისა ნარიონების (სადგურ საჯევახოსთან) ამოშრობის შესახებ,—ყველაფერი ეს საბჭოთა ხელისუფლების დაუღალავი მზრუნველობით ხდება და შემდეგშიაც უნდა განხორციელდეს.

მაგრამ მკითხველის ყურადღება მინდა მივაპყრო ერთ საჭირბოროტო გარემოებას, რომელიც ჯერ უყურადღეობით არის დატოვებული და რომელსაც ახლავე უნდა მიექცეს ჯეროვანი ყურადღება.

დასავლეთ საქართველოს მშრომელი მოსახლეობა ყოველწლიურად განიცდის შიმშილს, რომლის უმთავრესი მიზეზი მიწის სივიწროვეა. აქ სიმშილობა თითქმის ყოველწლიური მოვლენაა და იმავე დროს აქ არავითარი ყურადღება არ ექცევა საზოგადოებრივი ბელლების დაარსების საქმეს. ეს დიდი ნაკლია ჩვენი სოფლის ცხოვრებისა, რადგანაც ასეთი ბელლები უდიდეს დახმარებას გაუწევდენ ადგილობრივ მცხოვრებლებს სიმშილობის დროს.

ქრონიკული შიმშილობა, ანუ ნახევრად შიმშილობის ქვეშ არსებობა მუდამ თან დასდევს ქუთაისის მაზრას ხან წყალდიდობით, გვალვით და საერთო მოუსავლიანობით, უფრო კი ნიადაგის გამოფიტვით რადგან ერთი და იგივე მიწა იხვნება ყოველწლობით. ამ შემთხვევისათვის ერთად-ერთი საუკეთესო საშუალებას გლეხობის დასახმარებლად წარმოადგენს სათემო სასოფლო, ან სამაზრო ცენტრში საჭიროების დროს საზოგადო სახმარებელი **პურის ბელელი**, როგორც ეს არის საბჭოთა რუსეთში. დასავლეთ საქართველოში აუცილებლად უნდა იქნეს მოწყობილი **სიმინდის ბელელი**, რომელიც ყველა მათ, ვისაც სიმინდი შემოაკლდება, დახმარებას გაუწევს რაიონის მიხედვით და იხსნის გაჭირვების დროს.

მე მინდა აქ მაგალითი მოვიყვანო ციმბირის გლეხების ცხოვრებიდან, რომლებსაც ასეთი საზოგადო ბელელი თითქმის ყოველ სოფელში აქვთ.

მოუსავლობის დროს საზოგადო ბელელით სარგებლობენ ახალ მოსავლამდე იმ პირობით, რომ მოსავლის მოწევის შემდეგ მის მიერ წაღებულ ხორბალს გლეხი აუნაზღაურებს საზოგადოებას.

იქ ასეთი ბელელი მუდამ სავსეა ხორბლეულობით და ის წარმოადგენს ხელუხლებელ ფონდს ყოველი ისეთი შემთხვევისათვის, როგორიც არის სხვადასხვა სტიქიური მოვლენები და მასთან დაკავშირებული სიმშილი.

ქუთაისის მაზრა და განსაკუთრებით ოზურგეთის მაზრა დღეს სიმინდის მწვავე კრიზისს განიცდის, მიუხედავათ იმისა, რომ სიმინდი ჯერ კიდევ ახალი ამოსულია და მის დამწიფებამდე ოთხი მთელი თვე წინა გვაქვს. გლეხს დღეს ძლიერ უჭირს, განსაკუთრებით ღარიბ ოჯახებს და აქა-იქ საშუალოსაც კი, ბოგანოზე ხომ ლაპარაკიც ზედმეტია.

საზოგადო სამომხმარებლო სიმინდის ბელელი კი ასეთ დროს დიდი დახმარება იქნებოდა მშრომელთა საჭიროების დასაკმაყოფილებლად, საშუალებას მისცემდა გლეხებს სესხის სახით საჭირო სიმინდის მისაღებათ იმ პირობით, რომ მოსავლის მოწევის შემდეგ მის მიერ წაღებული სიმინდი, ან პური უკლებლივ ბელელში იქნება დაბრუნებული. ამისათვის საჭიროა მხოლოდ ინიციატივა და უნარი, რომელიც თავის-თავზე უნდა იდვან გლეხკომებმა, თემაღმასკომის ორგანოებმა და ყველა მათ, ვინც დაინტერესებულია ჩვენი სოფლის მშრომელი გლეხობის აღორძინების საკითხით.

მართალია, ჭაობების ამოშრობა სწარმოებს, სახნავ-სათესი მიწის არე გაფართოვდება ახლო მომავალში, მაგრამ ეს ჯერ კიდევ ასე ადრე არ იქნება, ხოლო ის მდგომარეობა, რომელსაც სოფლად ადგილი აქვს დღეს სიმინდის ნაკლებობის ირგვლივ, მეტად საფიქრებელ პირობებში აყენებს სოფლის მოსახლეობას.

რა თქმა უნდა, ასეთ მდგომარეობას პოლიტიკური მიზნებითაც იყენებენ სოფელში მოხეტიალე გარეწარი სხვადასხვა ჯურის პროვოკატორები, რომელთა შავი ზრახვები ყველა შეგნებული სოფლის ელემენტებისათვის ცოტათ თუ ბევრად გასაგებია, მაგრამ აქა-იქ მაინც აქვს უმნიშვნელო გასავალი პოლიტიკურ ჭორიკანობას და იმ „იმედებს“., რომლის მეოხებითაც საბჭოთა კავშირის საერთაშორისო საკითხის გართულებას უკავშირებენ და აქედან გამომდინარე ომის საფრთხე, რომლის მზადებასაც დიდი ხანია ინგლისის კონსერვატორები გულმოდგინეთ ეწევიან.

რასაკვირველია, სოფლის მშრომელი მასა ვერ ერკვევა რიგიანად მიმდინარე მომენტის რთულ საკითხებში, მაგრამ ერთი კი ცხადია: დღეს სოფელი ის აღარ არის, რაც იყო ომის წინადროინდელ და მენშევიკების ხანაში; დღეს სოფლის და ქალაქის სოციალისტური აღმშენებლობის ხანაში სოფლად ყველას სძაგს სიტყვა „ომი“, რომელიც აწიოკების მეტს მშრომელ მოსახლეობას ვერაფერს მოუტანს. გლეხობა კი დღეს ჩაბმულია თავის მეურნეობის აღორძინებისა და მისი გაფართოვების საქმეში.

როცა უხსნი, თუ ვინ არის ომის მოსურნე და რატომ ვძულვართ საერთოთ ყველა ბურჟუაზიულ მთავრობებს და ვინ მეთაურობს მათ, ასეთი პასუხია:

— ნიკოლოზა დაემხო, მენშევიკები გაიქცენ საზღვარ-გარეთ და ეხლა მხოლოდ მონარქისტები თუ შეეცდებიან თავის ბატონობისათვის კონტრ-რევოლიუციონურ გამოსვლებით ხელი შეუშალოს ჩვენს მუშაობას სოფლის მეურნეობის განვითარებისათვისო.

თუ ჩვენ ეკონომიური ბაზა გვექნება სოფლად და მას სერიოზულ ყურადღებას მიაქცევს ადგილობრივი ამხანაგები და აგრეთვე ცენტრიდანაც, მაშინ დარწმუნებული უნდა ვიყოთ, რომ ვერავითარი გარეშე და შინაური მტრები ჩვენთვის საშიში აღარ იქნებიან, რადგან გლეხი მშვიდობიანობის დაცვის საქმეში პირველ დაძახებისთანავე გვერდში ამოუდგება მის მთავრობას, რომელიც მუშურ-გლეხურ თავისუფლებას სადარაჯოზე უდგას.

ბელლების თემებში ან და სოფლებში დაარსება დიდათ წასწევს გლეხობას და ეკონომიურადაც მას გააჯანსაღებს.

ამ საკითხს სერიოზული ყურადღება ესაჭიროება.

უშანგი ჯაში.

სოფლის მასწავლებელთა ყრილობა დაბა ჩოხატაურში

27 ივნისს უპარტიო მასწავლებელთა ინიციატივით მოწვეულ იქნა ჩოხატაურის, ხიდისთავის, ხევ-ერკეთის ბუკის ციხის და ამაღლების მასწავლებელთა ყრილობა. მათ უმეტესობას უპარტიოები შეადგენდენ. კრება გახსნა მასწ. ყარამან რამიშვილმა, რომელმაც მიმართა დამსწრეებს შემდეგი სიტყვებით: დღეს ჩვენ გვიხდება კრება ფრიად სერიოზულ მომენტში. ჩვენ, როგორც კულტურის ფრონტზე მომუშავეებს, გვმართებს ანალიზი გავუკეთოთ დღევანდელ რთულ პოლიტიკურ მომენტს. დღეს თვითეულმა ჩვენგანმა ფარდა უნდა ახადოს პოლიტიკურ მომენტს და გულწრფელად უნდა გამოსთქვას თავისი აზრი თანამედროვე მომენტის შესახებ. ჩვენი დღევანდელი ყრილობა მიზნად ისახავს მოსალოდნელ უბედურებათა მიზეზების განხილვას და მე ნებას მივსცემ თავს მოვუწო-

დო ამხანაგებს სრულის სრიოზულობით მოვეპყრათ საქმეს და სრულიად გულწრფელად და დაუფარავად გამოვსთქვათ ჩვენი შეხედულება ამ საგანზე“.

სიტყვა ეძლევა ყოფ. მენშევიკს მასწავლებელ ყ. ქარცივაძეს, რომელიც ეხება მენშევიზმის და ბოლშევიზმის პოლიტიკურ სხვადასხვაობას წარსულში. ის ახასიათებს ს.-დ. პარტიის შემთანხმებელ პოლიტიკას ლიბერალურ ბურჟუაზიასთან, 1914 წლიდან დაწყებული. ს.-დ. უარჰყო კომპარტიის ბელადის ლენინის ლოზუნგი მსოფლიო ომის სამოქალაქო ომათ გადაქცევის შესახებ, რაც მსოფლიო ომის პერიოდში ერთად-ერთი გამოსავალი იყო ყველა სოციალისტური პარტიებისათვის.

დროთა მსვლელობაში მენშ. პარტია მუშათა კლასის და პროლეტარიატის ინტერესებისაგან სავსებით გაიმიჯნა. ის გადაიჩეხა ბურჟუაზიის ბანაკში და მის დროშის ქვეშ ამოჰყო თავი. 1917 წლის რევოლიუცია თებერვალში წმინდა ბურჟუაზიული იყო. კომუნისტურმა პარტიამ, რომლის მისწრაფებაში, მუშათა კლასის და პროლეტარიატის ინტერესების დაცვა იყო გამოხატული, ალღო აუღო რუსეთის თავისებურ პირობებს სოციალისტური რევოლიუციის მოხდენის საკითხში. იმ თავისებურმა პირობებმა, რომელიც უმთავრესად გამოიხატებოდა ბურჟუაზიული კლასის ჩამოუყალიბლობაში, მოგვცა ოქტომბრის დიდი რევოლიუცია.

ორატორი დაწვრილებით შეეხო მენშევიზმის სამი წლის ბატონობას საქართველოში, ილაპარაკა შინაურ ეროვნულ შუღლზე, ოსმალოებთან ბრძოლაზე და ინგლისისა და სხვა იმპერიალისტურ სახელმწიფოების ფაქტიურათ გაბატონებაზე საქართველოში და სთქვა, რომ საქართველოს გასაბჭოება სრულიად ბუნებრივი იყო საქართველოშიო. ორატორი დაწვრილებით ეხება იმ სოციალისტურ აღმშენებლობას, რომელსაც ადგილი აქვს დღეს საბჭოთა საქართველოში. ინდუსტრიის განვითარება, რომელსაც საფუძვლად უდევს ელექტროფიკაცია, სოფლის ტრაქტორიზაცია და მისი მეურნეობის აღორძინება; სწავლა-განათლების საკითხი ჩვენში და სკოლათა ქსელის საგრძნობი გაფართოება, მუშების მდგომარეობის თანდათან გაუმჯობესება ხელფასის გადიდების საკითხში და სხვა.

აი ყოველივე ის, რითაც შეუძლია იამაყოს საბჭოთა ხელისუფლებამ.

მაგრამ, საუბედუროთ, ასეთ აღორძინების ხანაში დღეს ჰაერი კვლავ იჟღინთება წამლის სუნით, საბჭოთა ხელისუფლების მტრები ინგლისის მეთაურობით ჰქმნიან მთლიან ფრონტს ჩვენი სისხლით მონაპოვარ რევოლიუციის ჩასახშობათ.

საბჭოთა მტრებს უერთდება საქართველოდან გახიზნული ემიგრაცია. ის სარგებლობს საერთაშორისო მდგომარეობის გართულებით და კვლავ ცდილობს ახალ ავანტიურისტული ცეცხლის დანთებას საქართველოში, რაც ქართველ ერს უქადის ფიზიკურად განადგურებას. მომხსენებელი კარგ ხანს ჩერდება აგრეთვე იმ გულუბრყვილოებზე, რომლებიც ჯერ კიდევ იხედებიან ყორდანიასაკენ, აღნიშნა ამ ჯურის ხალხის მავნებელი მოქმედება ქართველი ხალხის წინააღმდეგ და მოუწოდა მათ თვალები გაახილონ და გამოერკვენ პოლიტიკური ბურუსიდან.

პოლიტიკური მომენტის ასეთ სირთულეს პირველად ჩვენ, სოფლის მასწავლებლებმა უნდა ვუყუროთ ახალიზით. ჩვენ ამ საკითხში ფრიად საპასუხისმგებლო მოვალეობა გვაევწს კისრად. ჩვენ გვევალება გავამუქოთ ხალხში საკითხი მომავალი საფრთხის შესახებ. ჩვენ უნდა გავაცნოთ ხალხს ჩვენი ქვეყნის მტრები და მოყვრები. ჩვენ სოფლის მასწავლებლები, მთელის ჩვენის ძალღონით უნდა ვიდგეთ საბჭოთა საქართველოს სადარაჯოზე...

აღნიშნულ თემაზე ილაპარაკეს აგრეთვე ყ. რამიშვილმა, ქარცივაძემ, დ. შარაშიძემ, ი. ბერძენიშვილმა, პ. ბერიძემ და სხვებმა. ყველა ამ სიტყვებში ის აზრი იყო გამოხატული, რომ უკვე ფეხი შევდგით ისტორიის იმ საფეხურზე, სადაც მსოფლიო იყოფა ორ სამკვდრო სასიცოცხლოდ განწყობილ ბანაკად; ერთის მხრივ მსოფლიოს ერთი მეექვსედი ნაწილი, სადაც კარგი ხანია ფრიალებს თავისუფლების წითელი დროშა და მეორეს მხრივ მსოფლიო მენშევიზმით ზურგ გამაგრებული საერთაშორისო იმპერიალიზმი. ასეთ კრიტიკულ მომენტში სოფლის მასწავლებლების ვალია მედგრად იდგეს თავის სადარაჯოზე ასწავლოს ხალხს მტერი და მოყვარე, გაუშუქოს მას მისი საკუთარი ინტერესები, შეაგნებიოს მისი მოვალეობა საკუთარი ხელისუფლებისადმი.

კამათის შემდეგ გამოტანილი იქნა შემდეგი შინაარსის რეზოლიუცია:

მოვისმინეთ რა მოხსენებები თანამედროვე პოლიტიკური მომენტის შესახებ, ჩოხატაურის, ხევ-ერკეთის, ხიდისთავის, ამაღლების და ბუკისციხის სოფლის მასწავლებელთა გაფართოებული კრება აღვნიშნავთ, რომ საბჭოთა ხელისუფლება დღეს ურყევათ სდგას სოციალისტურ პრინციპებზე და ჩქარის ტემპით მიდის წინ სოციალისტური აღმშენებლობის გზით. საბჭოთა ხელისუფლების ასეთი გზა განსაცდელს უმზადებს მსოფლიო იმპერიალიზმს. ამიტომაც ეს უკანასკნელი სცდილობს საერთო ფრონტით დაესხას თავს საბჭოთა კავშირს და სისხლის მორევში ჩააქროს სოციალიზმის ერთად-ერთი კერა მთელ მსოფლიოში.

ასეთ პირობებში საქართველოდან გახიზნული ემიგრაციაც ჰპოულობს შემთხვევას, რომ კვლავ დაანთოს საქართველოში ახალი ავანტიურის ცეცხლი, რისთვისაც იძლევა დირექტივებს და მეთოდებს კომუნისტების საწინააღმდეგოთ ახალ ბრძოლისას...

ვითვალისწინებთ რა ყოველივე ზემოთქმულს, ზიზღს ვუცხადებთ ყოველგვარ ანტი-საბჭოთა მოქმედებას და ვაცხადებთ, რომ თუ საბჭოთა ქვეყანას განსაცდელი დაადგება, ჩვენ იარაღით ხელში შევებრძოლებით საერთო მტრებს...

ჩვენ მოვუწოდებთ ჩვენს ღვიძლ ამხანაგებს, უპარტიო მასწავლებლებს შეასრულონ თავისი წმინდა მოვალეობა, სთქვან თავისი სიტყვა და დაანახვონ მშრომელი ხალხის მტრებს, რომ ყველა ჩვენ საბჭოთა საქართველოს სადარაჯოზე ვდგევართ და არავის არ მივსცემთ ნებას მის წინააღმდეგ ბრძოლისა.

შ. ანთიძე.

საკლუბო მუშაობის ირგვლივ

ჩვენი მუშათა კლუბების კულტურულ საქმიანობაში, როგორც წინა წერილში აღვნიშნეთ, მთავარ დასაყრდნობ ძალას წარმოადგენს მუშათა დრამატიული წრეები. ვისგან შესდგება ეს წრეები? ესენი არიან ფაბრიკა-ქარხნების და სახელოსნოების მუშები, საბჭოთა დაწესებულებების მოსამსახურეები და ამ მუშა მოსამსახურეების შვილები-ახალგაზრდები. თითქმის ყოველ წრეში არის 4—5 ძველი სცენის მოყვარე, რომლებსაც 10—15 წელი და ზოგსაც მეტი უმუშავნიათ სხვადასხვა მუშათა თეატრებში და სახალხო სცენებზე. და აი ტონის მიმცემნი, მუშაობის ელფერის გამომხატველნი სწორედ ესენი არიან. მათ დიდი ღვაწლი მიუძღვით მუშური აუდიტორიის წინაშე და მომავალში შესაფერისადაც იქნება დაფასებული მათი ღვაწლი, მაგრამ ეს კიდევ იმას არ ნიშნავს, რომ დღეს, საბჭოთა ხელისუფლების არსებობის მეათე წელში მუშაობა ვაწარმოოთ იმ მეთოდებით და მასალებით, როგორც ეს ხდებოდა 15—20—25 წლების წინათ. **საჭიროა ახალი.** ამ ფრაზით ყველას ყურები გამოჭედილი აქვს, მით უმეტეს საკლუბო მომუშავეებს. ამაზე გაიძახის ყველა, დაწყებული პროფკავშირთა ცენტრალურ გამგეობის კულტგანყოფილებიდან და გათავებული კლუბის გამგეობის წევრებით. მაგრამ, სამწუხაროდ, ყველას თავისებურათ ესმის ეს „ახალი“. ჩვენ არ ვლაპარაკობთ პრინციპიალურ ხასიათის მთავარ საკითხებზე, დღეს ყველამ კარგად

იცის, რომ კლუბი უნდა იყოს ბუდე მუშათა მასების კულტურულ დონის აღორძინებისა, პროფესიონალურ და პოლიტიკურ განვითარებისა, კომუნისტურ აღმზრდელობისა, და აგრეთვე ყოველდღიურ შრომის შემდეგ გასართობი და დასასვენებელი ადგილი. აქ სადაო არაფერია. საკითხია პრაქტიკულ საქმიანობის სხვადასხვა ფორმებზე და უმთავრესად დრამატიულ წრეებზედ. ამ ორი სამი წლის წინათ ზოგიერთი ჩვენი ამხანაგები, კულტურულ ხელმძღვანელ ორგანოებში მომუშავენი იმ აზრისანი იყვნენ, რომ დრამწრეების მუშაობა თეატრალური ფორმით სულ უნდა განიდევნოს კლუბიდან თუ არა და მინიმუმამდე უნდა იქნას დაყვანილი და მათი ადგილები უნდა დაიჭიროს ცოცხალი გაზეთების წრეებმაო. ამ აზრს ნაწილობრივ ატარებდენ კიდეც ცხოვრებაში აქა-იქ. მაგრამ ცხოვრებამ არ გაამართლა ეს აზრი და მცირე ხნის ცდის შემდეგ უკუაგდეს ეს აზრი.

ორიოდე სიტყვა ცოცხალ გაზეთების წრეებზე: ეს ფორმა საკლუბო მუშაობისა, რუსეთში წარმოიშვა და სამოქალაქო ომის დროს საჭირო და მიზანშეწონილიც იყო როგორც სახელდახელო ფორმა კულტმუშაობისა. ერთ დროს დიდი სამსახურიც გაუწია მან მუშათა ფართო მასებს. მაგრამ შემდეგ ჩვენ ვხედავთ, რომ ცხოვრების ნორმალურ კალაპოტში ჩადგომისთანავე მან დაჰკარგა თავისი პირვანდელი სახე და მნიშვნელობა და დღეს რუსეთში თითქმის დრომოჭმულ დარგათ ითვლება. ჩვენ ქართულ სინამდვილეში ხომ თითქმის არც კი გვინახავს იგი და თუ იყო ცდა მისი დაარსებისა აქა-იქ და დაარსდა კიდეც, თითო-ოროლა პროგრამის შესრულების შემდეგ ჩაკვდენ და თუ აქა-იქ კიდევ არსებობენ, არსებობენ ერთი წ. წინანდელი პროგრამით, რომლითაც ყველას თავი მობეზრებული აქვს როგორც მაგალითად ცნობილი „ვირტაჩით“. და სხვა... შეიძლება ჯერ საჭიროც იყოს აქა-იქ შენარჩუნება ამ წრეების, მაგრამ უმთავრესად უნდა მუშაობდენ ინსცენიროვკების სახით, რომელიც სიმღერითა და ტანვარჯიშობით იქნება შეფერადებული და არა იმ „პირადანტრე-კანცოვკით“, რომელსაც ხშირად მომაბეზრებელი ხასიათი აქვს.

ჩვენ სრულიათაც არ ვფიქრობთ მარტო ასეთი „მწვანე ბლუზიანების“ ამარა დავტოვოთ მუშათა განაპირა უბნები, რომ ჩვენ სულაც არ ვამყარებთ იმედებს ამ წრეებზე. ჯერ-ჯერობით სინამდვილე გვეუბნება, რომ ჩვენი განაპირა მუშათა უბნები თავიანთ კლუბებში უმთავრესად ეტანებიან წარმოდგენებს ეს უდაოა და ათასი რომ შეეცადოს ვინმემ წინააღმდეგობის დამტკიცება—ფაქტები მაინც ამას იტყვიან. ჩვენი უბედურება იმაში გამოიხატება, რომ ჩვენ გვიყვარს რუსულ ჟურნალ-გაზეთებიდან და სხვა გამოცემებიდან ღებულებისა ამოწერა და სრულიად არ ჩაუკვირდებით ადგილობრივ სინამდვილეს და მასის მოთხოვნილებებს, ისე ამ საერთო დებულებებზე აშენებულ რეცეპტებს ვაჩრით ყველას. არ უნდა დავივიწყოთ, რომ როგორც კულტურული დონე, ისე განვითარება და სულიერი მოთხოვნილება სხვადასხვა ადგილებში სხვადასხვა და თავისებურია. პსიხოლოგია მუშური აუდიტორიისა სხვადასხვანაირია და ერთ ნაირი საკვებით კვება ყველასი შეუძლებელია. კულტურული მუშაობა კი უმთავრესათ ფსიხოლოგიასთან არის დაკავშირებული და ამიტომაც მეტისმეტად ფაქიზათ უნდა მიუდგეთ მას. „ზაკაზათ“ შეთვისება კულტმუშაობის ამა თუ იმ ფორმისა შეუძლებელია. ასეთ შემთხვევაში ყოველგვარი **„ახალი“** შეიძლება საზარალოც იყოს. უმთავრესად ჩვენ უნდა შევეცადოთ, რომ მშრომელი მასა სამიკიტნოებს ჩამოვაშოროთ და კლუბს შევაჩვიოთ, თუ გინდა ამისათვის დაგვჭირდეს ბევრი რამ არა „ახალი“ მუშაობის წარმოება. დაუკავშიროთ მუშა კლუბს და შემდეგ შევეცადოთ მივსცეთ მას ის, რასაც უნდა ღებულობდეს კლუბიდან.

შ

მაგრამ ამ „ახალი“-ს ძებნა მაინც არ უნდა შევანელოთ და იგი უპირველესათ უნდა დავიწყოთ შესაფერის პიესების ძებნიდან. სრულიად ვეთანხმებით ამხ. კუპრაშვილს, რომ ასეთი დრომოჭმული პატარ-პატარა პიესებით, როგორიც არის „ორი მშიერი“, „ტიმოთეს ლეღვი“ და სხვა ჩვენ ჩვენ მუშებს ვერ დავაკმაყოფილებთ. მუშა უკვე გაიზარდა, მომწიფდა პოლიტიკურ მხარესთან ერთად კულტურულათაც და ის ძალიან კარგად ერკვევა მხატვრულ მხარეებში, მაგრამ ეს კიდევ იმას არ ნიშნავს, რომ მუშათა კლუბებში ვდგათ ის პიესები, რომლებიც აკადემიურ თეატრში იდგმება და როგორც ამას გვირჩევს ამხ. კუპრაშვილი. როდესაც ხალტურაზე არის ლაპარაკი, არ უნდა დავივიწყოთ ერთი რამ: საუკეთესო შინაარსის პიესა, თუ კი ის შესაფერისად მხატვრულად ვერ იქნება დადგმული ტეხნიკური თუ სხვა დაბრკოლებების გამო, იქნება ხალტურა და საუკეთესო მხატვრულ ფორმებში დადგმული პიესა, თუ კი ის უშინაარსო არის, იქნება კიდევ ხალტურა. ამიტომ ერთის წუთითაც არ უნდა დავივიწყოთ ჩვენი კლუბების ტეხნიკური მდგომარეობა და არ უნდა წავეპოტინოთ ისეთ პიესებს, რომლებიც შეიძლება რუსთაველის თეატრში დიდის წარჩინებით მიდის, მაგრამ ჩვენი კლუბების სინამდვილეში კი ხალტურა გამოვა. ამასთანავე არ უნდა დავივიწყოთ, რომ თეატრი სხვაა და მუშათა კლუბი კიდევ სხვაა. სწორედ ამას არ უწევს ანგარიშს ამხ. კუპრაშვილი და ეს არის მიზეზი რომ თავის წერილში ზოგიერთი შეუფერებელი დასკვნები გამოყავს.

როდესაც ჩვენ ვლაპარაკობთ საკლუბო პატარა პიესებზე, მხედველობაში გვაქვს თითო-ოროლა მოქმედებიანი პიესები, რომლებიც უნდა შეეხებოდეს თანამედროვე ხასიათის საკითხებს მაგრამ მხატვრულ ფორმებში უნდა იყოს ჩამოყალიბებული და არა აგიტკის ხასიათისა. ასეთი პატარა პიესები ადვილი დასადგმელიც არის ტეხნიკურად, იდეიურათ მისაღებიც იქნება და ადვილი შესათვისებელი მუშური აუდიტორიისათვის, რომელიც არ დაღლის მის აზროვნებას. როცა კლუბში 7—8 სურათიანი და 5 მოქმედებიანი პიესები იდგმება როგორც „ბორის გოდუნოვი“ და სხვა, ანტრაქტები სჭარბობს მოქმედებების მსვლელობას, რადგანაც ტეხნიკურად ჩვენი კლუბები არ არიან მოწყობილი ასეთი დიდი პიესებისათვის.

ჩვენ არ უარვყოფთ იმ აზრს, რომ ისეთ დიდ [illegible] რაიონისათვის, როგორიც ლენინის უბანია, აუცილებელი საჭიროა დიდი თეატრი, რომელიც მოწყ[illegible] იყვეს საუკეთესო ტეხნიკური საშუალებით. ამას უკვე გაუწიეს ანგარიში და აკი ჩაეყარა კიდეც საძირკველი დიდ სათეატრო შენობას. მაგრამ სანამ ეს საქმე არ დამთავრებულა და ჩვენ კლუბის სინამდვილეში ვიმყოფებით ჩვენი მუშაობაც უნდა შეუფარდოთ ჩვენს შესაძლებლობას. ჩვენ აღვნიშნეთ, რომ ქართულ ენაზე ძალიან ცოტა კი არა თითქმის არც კი არის შესაფერისი თანამედროვე პიესები. რა თქმა უნდა ამის მიზეზი ღრმაა და უფრო პოლიტიკური ხასიათისაა, ვიდრე სხვა გარემოება, მაგრამ სიმართლე უნდა ითქვას, რომ ამაში ძალიან დიდი ბრალი უდევს ჩვენს კულტურულ ხელმძღვანელ ორგანოებსაც. ამ ექვსი წლის განმავლობაში არც ერთხელ არ ცდილან კონკურსი გამოეცხადებიათ საკლუბო პიესებზე. ნუ თუ არ შეიძლებოდა, რომ გადაედოთ რამდენიმე ასეული მანეთი ამ საქმისათვის, გამოეცხადებიათ შეჯიბრი და ეცადნათ, იქნება ამ გზით მაინც შეგვეძინა რამდენიმე სავარგისი პიესები. აბა ვიკითხოთ რა გაკეთდა ამ მხრივ?!. თითქმის არაფერი. რა მასალას ღებულობენ ჩვენი კლუბები ხელმძღვანელ ორგანოებისაგან და თვით ეს ორგანოები რა გზით იძენენ ამ მასალებს? ზოგიერთ ორგანიზაციებს ჰყავთ მიმაგრებული „მწერლები“, რომლებიც ღებულობენ „ზაკაზებს“, და აცხობენ და აცხობენ „პიესებს“; მაგრამ, საბედნიეროთ, ჩვენი წრეები იმდენათ მომწიფებულნი არიან და იმდენად კარგად იცნობენ მუშათა მასების მოთხოვნილებას, რომ ასეთი „პიესებიდან“ ათში ერთიც ვერ ნახულობს სცენას.

ადგილობრივ კიდევ ფართო უფლებები აქვს ყველას მინიჭებული, რომ სწეროს და ამზადოს, რაც კი უნდა, რაც კალამს მოედება, რაც თავში მოუვა. სწორედ ამით აიხსნება ის გარემოება, რომ ასე უხვად მოეფინა ყველგან „პიესების“ და „საკლუბო მასალების“ მწერლე-

ბი... მიუხედავათ იმისა, რომ ყველა კავშირის კულტგანყოფილებებთან დაარსებულია ეგრედ წოდებული სარედაქციო კოლეგიები, რომელთაც დაკისრებული აქვთ დასადგამ პიესებისა და მასალების გადასინჯვა და გაცხრილვა, მაინც ბევრი რამ ისეთი გაძვრება ხოლმე სცენაზედ, რომ ყოვლად დაუშვებელია მისი დადგმა.

ჩვენ არ ვამბობთ, რომ მოვკლათ თვითმოქმედების უნარი და სურვილი მუშათა წრეებში, მაგრამ არც ასე უკიდურესობა ვარგა. ჩვენს მუშებს არც დრო და არც შესაძლებლობა აქვთ, რომ ასეთი მასალები სწერონ. მოწინავე და აქტიური მუშები ყოველდღიურ შრომის შემდეგ კლუბებში რომ მოდიან და ამა თუ იმ წრეში მუშაობენ, ამისთვისაც მადლობის ღირსნი არიან და არ შეუძლიან კიდევ „პიესები“ სწერონ. ახალგაზრდობის ამარა კი ვერ დავდგებით, არა იმიტომ, რომ მათი იმედი არ გვქონდეს, არამედ ამ გარდამავალ ხანაში ვერ დავტოვებთ კლუბებს მათი ამარა.

მაშ, ვინ სწერს უმთავრესად? სწერს ისეთები, რომელთაგანაც ზოგიერთი დაინტერესებულია გონორარით, რომელსაც სამწუხაროთ ღებულობენ ადგილობრივ და ზოგიერთნი კი ისეთები, რომელთაც სურთ სცენაზე იხილონ თავიანთი „ნაწარმოები“. რუსულ ენაზე მომუშავენი ამ მხრივ უკეთეს პირობებში არიან, შედარებით უფრო ბევრია თანამედროვე პიესები რუსულათ, მართალია, კრიზისი ამ მხრივ საერთოა, მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ჩვენ ხელები გულზე დავიკრიფოთ და დავკმაყოფილდეთ იმითი, რომ გვაქვს შილლერის, შექსპირის, გოგოლის, ტოლსტოის და სხვათა გენიალური ნაწარმოებნი, რომლებიც დიდ საგანძურს წარმოადგენენ და არავინ არ ფიქრობს მის განდევნას ჩვენი სცენიდან, მაგრამ ჩვენი კლუბური მუშაობისათვის მაინც გამოუსადეგარნი არიან დღევანდელ ჩვენს პირობებში.

ყარაიუსუფ.

ზაჰესის გახსნა*)

მტერთა მიერ ზაჰესზე გავრცელებული ჭორები
მტკვარმა წაიღო და...
ივნისის 26-ს დიდის ზეიმით გაიხსნა იგი.

გაუქრობელი ძველი კერპი,
ძველი არმაზი,
წინაპრები რომ მუხლ-მოდრეკით
უვლიდენ გარსა,—
დღეს დარღვეული, დახეთქილი,
უძლური ბრაზით
დაჰყურებს რკინის უღელ-დადგმულ
მდინარე მტკვარსა.
და ზაჰესი კი,
საქართველოს ფერის ცვალება,
დღეს ნათლისღებას გადაიხდის
ზეიმით მტკვარზე.
დედა-ქალაქიც აინთება
ნათელ—თვალებათ,—
აღარც სოფლელებს დაეწვებათ
თვალები კვარზე.
ძმებო—მგოსნებო!
ნუღარ შესტრფით მთვარე-ვარსკვლავებს
როგორც წყალობას
უზენაეს ზეც თანბოძებს;
მომართეთ ქნარი და უმღერეთ
იმ ხალხის მკვლავებს,
ვინც კელეპტრებათ გვირიგებდა
ელნათის ბოძებს.
შენ კი ზაჰესო!
მოჩახჩახე მზე—ბუმბერაზო!
უკუნეთ წარსულს
ისე უნდა გადაერაზო,
როგორც ოქტომბრით მოვლენილი
დიდი ლენინი!

გ. ქუჩიშვილი.

*) იბეჭდება დაგვიანებით.

ზ ა ჰ ე ს ს

შენ გამოჰგლიჯე ღამის მნათობთ სინათლის ძალა,
მოსპე მეტოქე, ძლიერი ხარ დღეს შენ ყველაზე.
ღამის წყვდიადი აღარა სჩანს, სადღაც გამქრალა,
ალბად გაგზავნე ელნათ ბოძზე—სახრჩობელაზე.

—

წილად გრგებია შენ თბილისის მიდამო, არე,
ფხიზლად სდარაჯობ, რომ სიბნელე არ მიეპაროს;
მაღლიდან შურის თვალით დაგცქერს ფერმკრთალი
მთვარე.
სწყინს, რომ თბილისის ყოველი ძე შენითა ხარობს.

—

თბილისის ქუჩებს შენ მოჰფინე სხივების ბადე,
დღეს შენი გახსნით ზეიმობს და სტკბება ყოველი.
შენ მშრომელ ხალხის იმედები დიდათ გაზარდე
და მომავალში შენგან ნაყოფს ასჯერ მეტს ველით.

შ. ხალირაშვილი.

შუა მთა

მკითხველს, ალბად გაუკვირდება მონასტერზე ხომ არ გვესაუბრება ავტორიო? არა, მე მაინტერესებს არა თუმცა თავისთავად უაღრესად საყურადღებო მონასტერი, არამედ იქაური ჰავა და საკურორტო პირობები, რომელიც ჯერ სრულებით გამოუყენებელია.

შუამთის სახით საქართველოს აქვს ერთი ფრიად სერიოზული სიმდიდრე, რომელიც ჯერ სრულებით გამოუყენებელი და მივიწყებულია: ვერ ვიფიქრებდი, რომ კერძოთ თელავის მაზრას, რომლის ბუნებრივი და კლიმატიური მდგომარეობა არც ისე მოწონებულათაა ჩვენში ცნობილი, გაჩნდა ისეთი საოცნებო მხარე, როგორსაც შუ-მთა წარმოადგენს.

პირველ დანახვაზედვე გრძნობთ, რომ ეს ადგილი მოკლებულია საჭირო ყურადღებას, რომ ამ საოცნებო მხარიდან შესაძლებელია საუცხოვო აგარაკის მიღება და, რომ ეს მთა მეტი ღირებულებისაა, ვიდრე ეს თელავის მაზრის საქმიან პირებს დაუნახავს და გამოუყენებია.

ყველაფერი ეს მძიმე დანაშაულათ მოგვეჩვენა, მეტადრე ამ მაზრის მცხოვრებთა ეკონომიურ და ფიზიკურ პირობებში. როგორც ვიცით თელავის მცხოვრებლებს მოწყვეტილია ისეთ ცნობილ აგარაკებს, როგორც მაგ. აბასთუმანი, ბახმარო, ბაკურიანი და სხვა... მის მკვიდრთ ძვირათ უღირთ აღნიშნულ აგარაკებით სარგებლობა. ასეთ პირობებში თელავის მკვიდრთათვის აგარაკის გაჩენა იყო არა თუ სასურველი, არამედ აუცილებელიც.

შუა მთა კი ჰაერით, ბუნებითა და წყლით განსაკუთრებული სააგარაკო ადგილია, არა თუ მარტო თელავის მაზრაში, არამედ მთელ კახეთში. საჭიროა მხოლოდ საქმიანი ხელი და მეტი სიბეჯითე, რომ კახეთის მცხოვრებლებმა მისგან რეალურათ მიიღოს ის, რითაც იგი დღეს ღარიბია. ეს იქნებოდა დიდი კულტურული ამაგი კახეთის მცხოვრებთა ფიზიკური კეთილდღეობის წინაშე.

რას წარმოადგენს დღეს ეს მთა?

იგი თელავიდან 4—5 ვერსის მანძილზეა დაშორებული. საფოსტო გზის გავლის შემდეგ იწყება მცენარეულობით მოცული გრილი აღმართი. ამის შემდეგ კიდევ გაივლით რამოდენიმე მიხვეულ-მოხვეულ გზას და პირდაპირ აწყდებით ვეებერთელა მოლს, რომლის სამხრეთ-აღმოსავლეთით მდებარე შენობების შუაში ამართულია ფართე და მაღალი მონასტერი. ესაა შუა-მთა თავისი მონასტრით.

ჩვენ დანამდვილებით არ ვიცით თუ როგორ მიიღო ამ მთამ „შუამთის“ სახელწოდება. ვიცით მხოლოდ, რომ მას ჩრდილო - აღმოსავლეთით აკრავს მეორე მთა, შედარებით უფრო მაღალი და გაუვალი, რომელიც შუა-მთას იცავს ძლიერი ქარ-ბუქისა და ბუნების მრისხანე მოვლენებისაგან, რაც თავის მხრივ შუა-მთას უფრო ანიჭებს საგარაკო ადგილის მდგომარეობას. ის სწორი ადგილი, რომელიც ამ მთას საკმაოა არა

თუ პატარა, არამედ მოზარდი აგარაკისთვისაც. აქ განსაკუთრებით აღსანიშნავია ამ მოედნის არაჩვეულებრივი სისუფთავე და სიწმინდე:—მწვანე მოლი და ალაგ-ალაგ წიფელის უზარმაზარი ხეები ასურათხატებენ ამ მთის შეუბღალავ პეიზაჟს.

პირდაპირ ბედნიერებას გრძნობთ, როცა ამ მოლზე დგეხართ და პირს მთის ლაღ ჰაერს მიუშვერთ.

აგარაკის მთავარი ღირსება—წყალია. შუა-მთა ამ მხრივ იშვიათი აგარაკი იქნება. აქ წყალსა აქვს სპეციალურად გაკეთებული გვირაბი. ხოლო წყლის დინება ბუნებრივია და მას არავითარი „კრანები“ არ აქვს. ასეთია პირველი შთაბეჭდილება ამ მთისგან მიღებული.

როგორ იყენებს თელავის მაზრის მცხოვრებლები დღეს ამ საოცნებო მხარეს?

სამშაბათი დღე იყო, როცა შუა-მთას ვესტუმრეთ. მაგრამ ავედი თუ არა მაინც იქვე შეგვეპარა და დღის სახელი ვიკითხე, რადგან შუა-მთაზე შენიშნულმა მოსეირნე საზოგადოებამ კვირაობა მოგვაგონა. როგორც ბოლოს გამოირკვა შუა-მთისათვის ეს არ იყო გამონაკლისი დღე. თელავის მაზრის სხვადასხვა კუთხიდან წმინდა ჰაერით საზიარებელათა და დროს გასატარებლად აქ თურმე ყოველდღიურათ იკრიბება უამრავი ხალხი, მეტწილათ შეძლებული გლეხობა. მოდიან ცოლ-შვილითა, თან მოაქვთ სურსათ-სანოვაგე. დროს ატარებენ, მხიარულობენ და საღამოს უკან ბრუნდებიან. და აქამდე არავის არც კი უფიქრია აქ სააგარაკო სახლები აეგოთ...

და გულმოსული კითხვას სვამ ასე:—ნუ თუ ამ სახლებზე დახარჯული ფული არ აუნაზღაურდებათ საქმის ინიციატორებს? ნუ თუ ასე ძნელია ამ საქმის მოგვარება?

ამჟამად იქ არის სამიოდე სახლი, რომელშიც იმყოფებიან დასასვენებლად შვებულებაში წასული თელავის პროფკავშ. მუშაკები. მაგრამ ეს ანგარიშში მისაღებიც არ არის. რადგან ამ ადგილის გამოყენება შეიძლება და უნდა მოხდეს ფართო, სახელმწიფო მასშტაბით.

ჩვენ ვამბობთ, რომ აქ შენობების საკმაო რიცხვის აგებით, ნაძვებისა და ჰიგიენური მცენარეების გაშენებით შესაძლებელია უფრო სერიოზული აგარაკის მიღება. მაშინ შუა-მთის ჰაერით ისარგებლებს არა მარტო თელავის მოსამსახურენი, არამედ კახეთის სნეული და, დავრდომილი გლეხობაც, რომელთაც ჩვენი ქვეყნის დაშორებულ აგარაკებზე წასასვლელი საშუალებანი არ მოეპოებათ.

დღეს კახეთის გლეხობას უნდა ვაკმაროთ დანაკარგი ამ მხრივ. მან შუა-მთის სახით დღემდე დაჰკარგა საუცხოვო აგარაკი, მკურნალი, ჰაერი... დღეიდან ეს ზარალი როგორმე გამოსყიდული უნდა იქნეს.

თელავის მაზრის აღმასკომო, გამოიჩინე სიბეჯითე ამ საქმეში. ეს შენი ვალია—შენი მაზრის მცხოვრებთა წინაში და ეცადე იგი მას გაუსწორო. ხელისუფლებაც დაგეხმარება.

შოთა გოგუა.

ტფილისის აღმასკომის საყურადღებოდ

ლენინის უბანში ბევრი რამ გაკეთდა, მაგრამ, ფარკოპელისა და კრიაჟინის შესახვევს დღემდე არაფერი ეშველა. ავდრიან დღეებში ეს ქუჩები ნამდვილ ხევს წარმოადგენს. აუცილებლად საჭიროა დაჩქარებით შეკეთდენ ისინი და მით საშუალება მიეცეს მცხოვრებლებს გაუჭირვებლად ისარგებლონ გზით.

მეტი არ იყოს სირცხვილია, რომ ლენინის უბანში ასეთი ქუჩები გვქონდეთ. ეს არ ეკადრება რევოლიუციის კერა ძველ „ნახალოვკას“, სადაც ცხრა ძმათ საფლავი აქვთ ქართველ რევოლიუციონერებს.

დათიკო ნიკოლაიშვილი

წერილი პროვინციიდან

სიღნაღი

სიღნაღის ქალაქის კლუბში შესდგა ყოფ. მენშევიკების, ესერების, ესფერებისა და უპარტიოთა საერთა კრება. დარბაზი ხალხით სავსე იყო, ბევრი კარიდორებში იდგა.

მოხსენებით გამოვიდა ამხ. ლ. კუპრაშვილი, რომელმაც ორსაათნახევარი ილაპარაკა. თემათ აიღო მიმდინარე მომენტი და ქართველი ემიგრაციის „მოღვაწეობა“.

მოხსენება მეტად შინაარსიანი იყო, რომელმაც დამსწრე საზოგადოება მეტისმეტად დააინტერესა. დარბაზში ბუზის გაფრენას გაიგონებდით ისეთი სიწყნარე იყო დამყარებული, ორ საათნახევრის განმავლობაში ერთი შემთხვევაც არ ყოფილა, რომ ვინმეს სიჩუმე დაერღვიოს.

მოხსენების გათავების შემდეგ მომხსენებელს მისცეს შეკითხვები. ყველა ეს შეკითხვები საქმიანი და სერიოზული იყო. შეკითხვების ყველა ავტორები ზიზღს გამოსთქვამდენ ქართული ემიგრაციის ბელადები ჟორდანია-რამიშვილის პროვოკატორულ მოქმედებისადმი.

იყო ასეთი შეკითხვა: რატომ აჰყვა ჟორდანია რამიშვილს, რატომ გვიწყობს იგი მეორე ავანტიურას? ის ხომ უწინ იმას გვასწავლიდა, რომ ქართველი მუშათა კლასის და მშრომელი გლეხ-კაცობის განთავისუფლება თვითმპყრობელობის უღლიდან და საქართველოს კულტურულად და ეკონომიურად აღორძინება შეიძლება მხოლოდ და მხოლოდ რუსეთის მუშათა კლასთან ერთად? თუ ამას გვეუბნებოდა თვითმპყრობელობის დროს, რა ღმერთი გაუწყრა დღეს, როცა თვითმპყრობელობა აღარ არის და სახელმწიფო ძალა-უფლება თვით ხალხის ხელშიაო.

საერთოდ გლეხები ისე დაინტერესდენ მოხსენებით, რომ ბევრმა მათგანმა მოითხოვა სიტყვა და სასტიკად დაგმო ჟორდანია-რამიშვილის საზღვარგარეთული „მოღვაწეობა.“

შემდეგ, სიღნაღის პარტკომის დავალებით. იმავე მომხსენებელმა იმავე შინაარსის მოხსენებით გამოვიდა შემდეგ სოფლებში: გურჯაანში—23 ივნისს, წნორის წყალზე 24 ივნისს, ლაგოდეხში 25 ივნისს, ბაისუბანში 26 ივნისს, კაკაბეთში 28 ივნისს, ჯიმითში 29 ივნისს, ველისციხეში 30 ივნისს, ანაგაში 1 ივლისს, მაჩხაანში 2 ივლისს, ნუკრიანში 3 ივლისს, ჯუგაანში 4 ივლისს.

და ყოველგან აურებელი ხალხი ესწრებოდა მოხსენებას. ყველგან ერთსა და იმავე ნაირ გულისწყრომას გამოსთქვამდა ხალხი ჟორდანია-რამიშვილის ახალი ავანტიურის წინააღმდეგ. „მოგვასვენონ, დაგვაცალონ მშვიდობიანი შრომა. ნუ გვხდიან თავიანთი ჯინის მსხვერპლად.

ასეთი იყო მათი სიტყვების მთელი შინაარსი. ერთი გლეხი ამბობს: „ნოე ჟორდანია მე მიყვარდა, მას ყოველიფერს ვუჯერებდი. აბა როგორ დავიჯერებდი, რომ ის ქართველ ხალხს ყელში დანას დააჭერდა და მას უფსკრულში გადაგდებას დაუპირებდა.

აგვისტოს გამოსვლების მოწყობით მან მოკლა ჩემში მისდამი სიყვარული. ეს ახალი პროვოკაციის ცდითკი მან ყველას აუხილა თვალები და ჩვენში არ მოინახება ისეთი გულუბრყვილო ადამიანი, რომელმაც მას ნდობა გამოუცხადოსო. მე ამაში დარწმუნებული ვარ. და თუ მე დამიჯერებენ ასეთი რჩევა მინდა მივსცე ჟორდანია-რამიშვილის: დაგვანებეთ თავი, ნუ გამოგვიყვანთ მოთმინებიდან. თვარა ხომ გაგიგონიათ ხალხური თქმულება: „გლეხი ცხვარია, მაგრამ, თუ გაცხარდა ცხარიაო“. ასე დაათავა სიტყვა ორატორმა გლეხმა და მთელი აუდიტორია ტაშის ცემით გამოეხმაურა მას.

მოხუცი მუშა.

სარედაქციო კოლეგია.

აღმასკომის სტამბა, კამოს ქ. № 68.